

ROMAN

No 11

SISU:

H. Courths-Mahler: Sinust küll ei lahku ma!

Ferenc Virter: India unelm.

Imre Madách: Surma luule.

Andreas Ady: Ungari jäätmaa.

Géza Szilágyi: Kadunud kewade.

Lajos Palágyi: Allikas.

Piroska Reichard: Lohutus.

Lauri Virta: Sohvi poeg.

Larjn Kyösti: Kewadel.

Yrjö Hellala: Koju tagasi.

Ernö Szep: Toonid.

.P Grüntfeldt: Üürike.

Max Pemberton: Linn mere all.

Hellmuth Unger: Tähtedewaheline reisibüroo.

Soome-Ungari number.

KIRJASTUS-OSÜHISUS "ÄRENG"
TALLINN, 1924. III. AASTA KÄIK.

Hindmõistatus

Nr. 11 (53).

Mind wanad armus ihkawad
Ja noored wisalt wihkawad;
Mind siiski tarwis wanale,
Weel palju rohkem noorele.
Kõik leidwad minus õpetust
Ning eluteele juhatust.
Ja kui mind wihkad, siis sa näed,
Et elutee pealt kraawi läed.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16, kuni 10. juulini. Lahendajate nimed awaldatakse Romaanis nr. 14.

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1) 1 aastakäik „Romaani“ 1923; 2) A. H. Tammsaare – „warjundid.“

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 6 (48)

on järgmine: Sipelgad jõudsid kännu otsa reedel kell 18 (6 õhtul).

Õiged seletusi saatsid:

Tallinnast: Rud. Alber, Theodor Almõs, Eleonoore Emann, Ferdinand Egel, K. Ehkmann, V. Kuk, Jaanus Kaik, Lolo Juuse, V. Loomann, Eduard Laane, Marta Mäng, Oskar Meresma, K. Maamägi, Walfried Neumanskraft, Amanda Neumanskraft, Elsa Rutoff, Helmuth Sepp, Herbert Tamberg, Alfred Nieneberg, A. Loora, Paul Treumann, Friedrich Pakmann, R. Miedeberg, Aleksander Katmann.

Tartust: Elmar Herbst, Robert Keres, N. Keres, A. Pisuke, E. Paabo, Arthur Paabo, Hedwig Puijat, N. Praker, Walentin Buchter, O. Lemming, E. Saal, Jaan Siilak, Joh. Jürgenson, Arthur Kukemelk, Artemi Soll, Nikolai Soll, Rud. Karp, Arthur Zittarlill, August Sohi, Liisa Arak, N. Arak, A. Sohi, Wolde-mar Bleier, A. Lall, Joh. Kodu, P. Madison, A. Jaska, A. Kuusk.

Narwast: O. Berg, W. Leinfeldt.
Walgast: J. Lõhmus. **Pärnust:** Aug.

Kotkas, **Baltiskist:** Alfred Weltmann, **Rakwerest:** F. Bauer, Fritz Kask, **Raasikult:** Johannes Janson, **Türi-Ailikult:** Gustaw Alt, Linda Wasbinder, **Mõisaküllast:** Jakob Aua, Alfred Grünwaldt, Johannes Glück, H. Riit. **Koselt:** G. Lindwest. **Kärtnast:** Alide Amandus, **Jõhwist:** A. Bachwal, Hans Palgi, **Nõmmelt:** Richard Bibikow, Mihkel Tiido, Joh. Uik, Jaan Naisso, K. Müller. **Sindist:** Martin Murro, **Hallistest:** A. Kuusik, J. Lainas, **Tuhalaanest:** August Sirkel, **Liiwalt:** P. Treffner, **Torilt:** Elmar Tilk, **Aegwildust:** A. Tohwriil, **Otepääst:** Koit Saar, **Laupalt:** A. Haas, **Elwast:** Lydia Pärn, Joh. Teder, A. Eber, **Tapalt:** K. Pärt, **Pillistwerest:** A. Kulu.

Neist wõitsid loosimisel: 1) 1. aastakäik „Romaani“ 1924 — Lolo Juust, Tallinnas, Tehnika tänaw 10 krt. 11; 2) 1. anne Ed. Wilde kogutud teost — O. Berg, Narwas, Madise tän. 30, krt. 3.

„Romaani“ talitus.

ROMAAN

Nr. 11

Ilmub kaks korda kuus.

1924

III aastakäik.

Sinust küll ei lahku ma!

Saksa kirjjanik Hedwig Courths-Mahler'i romaan.

6

„Hiljem kord! Kui hirmus ja oled. Ja ise armastad! Kui sina peaksid Vladimirist loobuma, sest et ta teisest seisusest oleks — kas teeksid seda?“

Neiu surus käed kahvatades südamele.

Ma peaksin seda tegema nagu sinagi. Ja sinul on meie nime vastu veel enam kohuseid. Minu nimi kaob — sinu nimi jääb!“

„Jah — aga ta jääb ka siis, kui ka Elisa võtaksin. Temagi nimi kaob siis. Kui vilets on su argument. Nii siis — kas tahad mulle ütelda, kus Elisa sugulased elavad?“

„Oota veel — mõni nädal oota veel, kuni rahulikumaks jääb.“

„Mõni nädal veel? Noh, hea küll — nii siis millal? Määrä päew ära, mil ja seda mulle ütled!“

Weel silmapilgu wihwitas neiu. Siis ütles ta ruttu:

„Pulmapäewal.“

„Sinna on veel palju aega.“

„Mitte päewagi warem,“ seletas Tatjana, kes oma lubamist juba kahetses.

„Olgu siis — sinu pulmapäewal — mul on sinu sõna.“

„On.“

Aleksander suudles õbe ja lahkus toast.

„Atta, Jumal, et ta rahule jõuab,“ soostas Tatjana murelikult.

* * *

Rahematel nädalatel tegid Aleksandri omal-
sed kõik, mis võimalik, et tema meelt lahutada
ja teda lõbustada. Ka Vladimir Sogareff, kes
Tatjanalt kõik kuulnud, pani kõik oma mõju
maksma, et teda mõistusele saata.

Aleksander kuulas kõiki neid heatahtlikult
neid libeda meelega. Aga teeb ta südamesse
nab ei leidnud. Ta hoidis omastest võimal-
kult kaugelt. Ja et walu südames uimastaba,
kastus ta ilka meelikumalt ja hullemalt iga-
sugu meelelahutustesse. Ta käis kõige narri-
mas seltsis ja tantšis hommikuni, sest et talle
kohus omelt und ei tulnud. Temas ajus nagu
põlew palawik. Ja ühel ööl tuihus ta poolu-
maselt ka jälle mängulana taga. Ja märgates,
et mäng ta mõtted kadunud kallima kaotuse-
walu pealt kõige enam kõrwale juhtis, siis
hakkas ta jälle iga õhtu mänguklubis käima.

Nagu viltaks mõttis ta, mõttis ilka jälle—
kunni ta siis ühel õhtul äkki hakkas kaotama.
Sulluna ja meeletuna pani ta suureb summas
kaalule. Aga ta kaotas, kaotas wiimse kui
kaalule pandud raha. Ta ütles juure, pani
kõik — ja kaotas.

Kui ta aopjal lahkus, oli ta kõik kaota-
nud ja peale selle veel sadatuhat rubla, mis
ta ausõna järele wiie päewa jooksul pidi maksma.

Rahwatult ja uimastelt põrnittes ta oma
ette, kui klubist lahkus, alles täis hirmja üks-
kõiksuse tunnet kõige vastu.

Roju jõudes langes ta nagu surnu woo-
bis ja uinus kohe.

Arkamine oli küllalt paha. Alles nüüd jõu-
bis ta arusaamisele, et see kaotus ta mõis hä-
witaba, kui ta seda ei jaksanud tasuda.

Ja kust pidi ta raha saama? Ta oli wii-
mastel nädalatel priiskawalt elanud ja nüüd
polnud tal enam kopsikalt waruiks.

Wiimse aega mängis ta täieliku hääbumise
mõtetega. See andis talle mõõduwalt isegi
teatud rahulduse. Siis oli kõigel piinal korraga

ots. Elurõõm oli ju muidugi läinud. Elisa oli talle kadunud. Mis küsis ta veel elust.

Ta põrnittes vähinult oma kirjutuslaua poole. Seal seisid ühes kostiteises kaks väikest sõramat asja — kassi üles — tõmme ja võlg oli tasutud.

Aga seal terkis ta ette walgejuukseline neiupea kase armsa, tõfse sinisilmaga. Ta ätgas kättega, nagu oleks ta tõrjunud.

Elu oli taft jälle kinni kahmanud. Ei — mitte nii hale ots — veel mitte — seks oli ikka veel aega. Müüd esiti waja mõtelda, kas abi mõimalik polnud.

Salt abi loota ei olnud. Isegi kui ta aidata oleks tahnud, sidus ausõna ta kassi. Ja muidu — kõiit krediit oli tal otsas, seda oli ta määrganud, kui hiljuti väikest laenu oli tahtnud. Wiisakalt olaskid lehitades oli talle tähendatud — ilma isa allkirjata ei!

Ja pealegi pidi ta täna õhtul veel perekonna seltsis Kalno'y lossi reistima, kus Tatjana perekonna wana traditsiooni põhjal Wladimiriga lossi kabeleis laulatati. Kaks päewa hiljem pidid olema pulmad.

Roormawas helewuses wahtis ta oma ette.

Walutawa peaga kaalus ta weelkord kõiit järele, kas kufagilt raha ei saaks.

Seal tuli talle meele ta tulewane demees Wladimir. Wahest aitas see ta walusast hädast wälja.

Silmapiilk lastis ta hobused ette rakendada ja sõitis Wladimir Sogar'ist juure.

Balwet kuuldes tegi Wladimir tõfse näo.

„Armas Sassa — nii heameelega kui sind tahaksin aidata — aga esiteks pole mul wraegu nii suurt summat — ja siis — isegi kui ma selle kuidagi saada jõuaksin — ei lähe see, sest ma olen sinu isale ausõna annud tial mitte sulle raha laenata wõi müretseba.“

Wleksandri seljast jooksis külma hoog üle. Tõesti — isa oli kõige eest hoolt kannud.

„Noh, siis mitte, Wladimir — jäta, ära tee nii kurbat nägu. Küll ma ennast juba mõnel teisel wiisil aitan. Aga pea suu — kuuldes — ma ei taha isa meeleolu pulmapäewa's rikuda. See jääb meie wahela — eks — ausõna?“

„Nii kuis tahad, Sassa. Aga kas suudad ennast ka tõesti aidata?“

„Küll juba läheb — jumalaga. Wladimir — nägemiseni!“

Ja raskest sammus Sassa trepist alla.

Algas pitmarikkas ringsoit, mil aga tagajärg puudus. Kusagilt ei saanud ta raha, sest teati, et mürist Iwan poja mõlgade eest ei wõstutanud. Ja wanaherra surmani oodata ei tahtnud isegi kõige julturnum kitalasuwõtja. Ja — kui Wleksander kindla kätewehe tooks wõi mõnt

wäärtasja laenatud summa suuruses panti annaks — siis wahest küll.

Murtult tuli Wleksander jälle koju.

Õhtul pidi ta Kalno'ysse kaasa reistima, ilma et midagi oleks saawutanud.

Jälle hakkas ta surmamõttega mängima. Aga imelik, mida enam ta aru sai, et talle weel waewalt teist teed jäi, seda hullem paistis ta meelest olewat mõte, enesele rewolwrikuuliga otsa teha. See elu paistis talle korraga jälle olewat wäärtuslik. Ja sügawas südamess lootis ta ikka weel, et ühel päewal Elisaga wõis ühineba.

Aga kui ei sündinud imet, oli ta kadunud.

Talle tuli meele hommik Kalno'y lossi kabeleis, mil ta pühapäibi ees istus ja imet palus. Ja Kalno'ysse jõudes ajas teda mingiugune sise mine tunne nägematul wõimul pühakuju ette.

Ta wahtis ües habetunud näku. Jälle sõras päitsetiir seal ja — mängis kalliskimidega, mis pühakuju raami ehtisid. Wleksandri silmad wahtisid äkki tarretult kiirgawatele kiwidele.

„Need on sadatuhat rubla wäärt!“

Äkki jahmatades pööras ta ümber. Kas oli keegi seda ta seljataga ütelnud, wõi olid need sõnad ta enese huultelt tulnud.

Külmad h'igitilgad tõusid ta otsaesisele ja ta waatas uuesti püha mehe näole.

Päike paistis jällegi sinna ja — nõibus kummaliste naeratuse habetunud näole.

„Kui ma need kiwid saaksin rahaks teha — see oleks pääsmine. Mis ütlesid sina selle kohta, püha mees? Ütle, kas ostad iltagi imet teha? Sina olla kord juba ühe Kalno'y elu päästnud — see mees annetas sulle need kiwid, — kogu selle kabele. Siis päästa mind ja ma olen sulle kogu südamest tänulik, kui siin kord peremeheks saan. Kui ma need kiwid ära wõtan — ainult lähikeseks ajaks — ja juubile pandiks wiin — siis saan raha. Wäraft toon nad kõiit tagasi ja lisan weel tulusamaid juure?“

Kiirgused mõtted ristlesid Wleksandri peas.

Õhtuõmbus pani akna ruudud klistema. Wleksander jahmatas ja põgenes kabelele.

Wäljas rudises lumi ta jalgade all. Dumi oli kowaks külmanud, nii et jälgi ei jätanud. Lõffis walitses kirju, kibe elu. Osa pulmanõõraid oli juba kohal. Nagu üleshirmutatud linnuparw jooksid teenijad läbisegamini.

Wleksandrit piirasid kofe herrad ja daamid. Aga künä ta nendega juttu wõttis, wiibisid ta mõtted ikka jälle pühakuju juures.

Õffel ei leidnud ta rahu.

Ja nagu mängides hakkas ta poolt ja wastu kaaluma. Kui kerge oli kalliskimide raamist

wälja wõtta, neid pibasid ju ainult õhukesed kuldhaagid, mida tangidega kerge oli kõrwale paigutada. Kohe peale Tatjana pulmi lahkusid kõit omaksed ja külalised jälle Kalno'st ja ja enne suid ei tulnud sija enam keegi keegi ei märkaks mististi mitte kaotust — Nega wõidetud, palju wõidetud. Seni jai ta kusagiti siiski raha ja lunastas kiwid wälja ja pani tagasi. See polnud raste. Aga muidugi — see pidi õõsel sündima — üsna salamahiti — keegi ei tohtinud seda teada. Kui see ka wargus ei olnud — wõi siiski — kas oli see siiski wargus — kiriku rööwimine — ei, ei — lollus — see oli ainult laenamine — muidugi ka kiriku rüwetus — aga mis ta pidi tegema?

Ta pidi enesele saama kabeliwõtme — nõh — küll ta selle juba sai — wõis oma kätte wõtta — kabeleli oli ju kaks ust. Ja tangid? Need õstis ta külas kaupmehelt. Siis weel küünal — latern — oh, tal oli hea taskulatern. Raskust polnud ju midagi. Õõsel peale Tatjana pulmi, kui kõit olid ära reisinud ja lois tüht oli — wõis ta salamahiti lossi tagasi tulla. Rossiwaltseja ja teenijad magasid teises tiimas — koerad tundsid teda — tõesti — see ei olnud raste.

Nagu palawik woogas tema. Elulust ärkas ja kaites ennast ähwardama hääbumise wastu. Aga weel wõitles ta kiusatusega. Weel oli tal teadmus, et see, mis ta teha tahtis, kuretegu oli.

Aga mida kauemini ta selle üle järele mõtles, seda tühsemana paistis see. Ta sulgutab oma südametunnistust mõttega, et asi sugugi nii hull ei ole, waid et tal teist teed pääsmiseks polnudft.

Ta wandus ka eneses, et ta ita enam mändgida ei tahta. Justades kinnitas ta enesele, et ta seekord ka sugugi üüblane ei ole, sest Elisa kaotus telnud taht inimele, kes ei teadnud, mis ta tegi.

Silmapiigu kaalus ta ka, kes parem ei oleks kõit teada anda, aga heitis selle mõte kohe kõrwale. Jsa ei tahtnud ega wõinud teda aidata — teatud piirist saadik wõis ta wäga wali olla — seda oli ta alles näidanud. Nii siis oli parem ennast ilma temata aidata, sest siis pidi ta weel etteheitid ja noomitust peale lauba saama.

Kui ta hilja hommikul magama uinus, oli tal kindel nõu kiwe wõtta. —

Tatjana pulmad peeti suure hiilgusega. Kõik laulatusaja wahlis Aleksander kalliskiw, nagu oleksid need teda hüpnotiseerinud. Nagu unendos lahkus ta ühes teistega ja istus pulmalaua.

Gane kui Wladimir oma noore prouga ära reisis, tõmbas ta naisewenna murelikult kõrwale. „Sasha — kas oled mõne tee leidnud? Ma kardan sinu pärast, kuigi mul wõimatu on sind aidata.“

Aleksander jõudis weel naeratadaagi.

„Ole mureta — leidsin mehe, kes mulle raha laenab.“

Wladimir hakkas kergimini hingama. Tal oli kawatus olnud, äiale weel wõimsel silmapilgul märku anda, et Sashat oli waja tähele panna.

Nüüd uskus ta, et seda enam waja ei ole. Sasha rahu pettis teda täielikult.

Kohe selle järele jättis Tatjana wenda jumalaga. Ja Sasha oli oma mõtetega nii ametis, et tal peaaegu meelest oleks läinud, ole ta lubamist meele tuletada.

Ta wahtis üle kummaltselet tarretult näkku. Nad seisis kabelest wälises saloonis ja Tatjan ütles ohates:

„Sa silmitsed mind nii manitsewalt, Sasha. Ma tean, et mul sulle on weel üks lubamine tähta.“

Aleksander ätgas üle otsaefse.

„Jah, Tatjana, sa pibid mulle ütlema Elisa sugulase nimi ja linna, kus nad elawad.“

„Ja sa nõuad seda weel ikka?“

„Jah, Tatjana, sa näed ju mina olen wahajol üsna rahulikult jäänud.“

„Digu siis — ta tädipoja nimi on Dr. Seinzius ja ta elab R . . . linnas . . . aga, eks ole, Sasha, sa töotad mulle, et sa lollust ei tee.“

„Ole rahulik, Tatjana — ja ära selle peale enam mõtle. Ära lase oma õnne tumestada — mina teen, mis tegema pean, ei enam ega wahem!“

Kummaltselet wiisil suutis Aleksander sel silmapilgul waewalt röömu tunda, et ta näüd teadis, kust Elisat wõis otsida. Mure muljus teda liig raskesti. Ainult üks walgufarnane mõte läis ta peast läbi.

„Kui ma nüüd ometi peaksin surema, siis lähemini enne Elisa juure ja ütlesin talle jumalaga.“

Tatjana tahtis weel midagi ütelda, aga siis tulid ka wanemad teda jumalaga jätma.

Ja kui ta siis abilaasa seltsis õnnele wastu sõitis, unustas ta oma armastuse egoismis kõit, mis tema taga seisis.

* * *

Pulmawõõrad olid Kalno'st lossist weel samal õhtul lahkunud, wiimsena sõitis wärsst Swan abilaasaga. Aleksander oli, nagu ta ütelnud, ju ühe eelmise rongiga Peterburisse tagasi sõitnud. Edupoolest polnud ta aga ära sõitnudft. Wahemalt oli ta sõitnud ainult lä-

hemasse linna, kus ta mõne tunni võdrastemajas viibinud ja kust ta siis Kalnokhse viimse rongiga oli tagasi sõitnud. Ta kandis erariideid ja oli kasuka krae üles tõmmanud, nii et teda raske oli ära tunda.

Viiskümne sammus ta jaamast jala Kalnoky lossi tagasi. Tee viis läbi metsa ja oli pool tundi pikk. Aleksander käis seda terve tunni. Tema soovis, et lossis kõik ju puhtaksid.

Bargimärava jaoks oli tal võti. See läks tahtes lahti ja Aleksander pani ta oma taga lukku. Siis sammus ta läbi pargi sinna poole, kus seisis kabel. Siis ei tarvitunud ta lossi-estrest platfist üle minna, vaid võis puude varjus kabeli juure jõuda. Et mingisugust heli ligibal ega kuulda.

Õhk oli pime. Nähtavasti magasid kõik juba.

Kord haugatas külas üks koer ja Aleksander ohkus.

Kabeli juures jäi ta seisma. Külmaast hoolimata seisis higi ta otsaesisel. Ta süda põksus tumedasti ja ta käed värisesid. Veel kord kohkus ta oma teo eest ja pööras juba ümbergi, nagu oleks ta tahtnud iseene eest põgeneda. Siis aga kriginend ta hambad otsustawalt. Teist teed ei olnud — sellepärast edasi!

Sing. finni pidades kuulatas ta veel viimse aega kabeli ukse ees. Siis tormas äkki üks koer üle lume tema poole. See oli üks õuekoeradest. Koer haugatas, aga Aleksander hüüdis teda taalesti ja silitas ta pead. Nüüd fargas koer ta narale püsti ja tundis ta ära. Siis kihutas ta koera minema.

Kohe selle järele keeras ta luku lahti. Üks awanes, Aleksander astus kabelisse ja pani ukse oma taga ettevaatuse pärast lukku.

Ta kobas altari poole. Sinna jõudes kuulatas ta veel kord. Kõik jäi vaikseks.

Nüüd algas kiire töö. Ühe lastikese pani ta altarile. Siis lõi ta ühe raske tooli ja astus selle peale, sest muidu ei ulatanud ta pühakuju juure. Laterna valgus heles üle kuu ja tangid algasid tööd. Sehe lehe järele paenutas ta kõrwale — kiwi kiwi järele varises kasti.

Ta käed värisesid, kuid töö ei olnud raske. Sellepärast higitas ta ja ohkas wähetemahel järgitawasti. Pühamehe näole vaatamast hoibus ta.

Viimaks olid kõik kiwid wäljas ja lastis. Nuttu paenutas ta haagid endisesse olekusse tagasi, et kiwide puudumine kohe silma ei paiskaks.

Siis oli kõik walmis, ta pistis lastikese, õigemini karbilese taskusse. Tööl viis ta wanale kohale tagasi.

Enne lahkumist ei mõinud ta pühamehe habetunud nägu vaatamata jätta.

Südamest ehmus ta selle naeratavate silmade ees, mis ütelda tahtsid: „Wanene jõe, kui meeletu on sinu tegu!”

Aleksander sundis ennast ta silma vaatama. „Anna mulle andeks — anna andeks ja aita mind! Ma toon kiwid tagasi ja lisan veel kallimad juure. Minult aita, et kõik hästi läheb! — Aita, aita mind, ma palun sind südamest,” ütles ta ärewusest värisehes.

Ja jälle näis pühamees naeratawat, nagu ainult pühamees inimese jõleduse üle võib naerata.

Nuttu kustutas Aleksander laterna. Siis kobas ta pimedas ukse juure tagasi. Seal kuus atas ta ergult.

Wäljas seisis koer juba liputades. Aleksander siitas teda wäriewalt sõrmil. Siis peletas ta koera eemale ja kadus pargi varju. Nägematuult jõudis ta wärawa ette. Ja siis wälis ta enesele tagastiminekuks teise tee.

Kala läks ta tagasi linna, kus ta enne võdrastemajas viibinud. Tal oli kahe tunni tee ees. Aga see oli hea. Nii mööbus aeg ja ta wõis parajasti veel hommikujele Peterburi rongile jõuda.

Nüüd, mil tal kiwid juba taskus, asus ta rinda kirjeldamatu hirm. Ta meeletu oli kole. Närimise koledate pingutusele järgnes reaktsoon. Mngisugune wabanus ei aidanud enam. Alles nüüd jät talle päewa elgeks, mis ta oli teinud. Aga taga wiia ta kiwe enam ei mõinud — ega tahtnudki. Tal puudus igasuguseks tahtmiseks jõud. Tummalt ja nürimeelselt sammus ta edasi, itka edasi.

Wäriewale linna wärsali jõudes jäi talle rongi tulekuni ainult mõni minut aega. Nuttu läks ta wagnisse ja wanus patjadesse.

Õnneks jäi ta üksi. Silmad finni, wõitles ta enesega raskest wõitlusest.

Witsi tundi sõitis ta põhja poole — Peterburi. Woorimehega sõitis ta koju. Wanemad polnud veel ülewal. Teenijad ei teadnud, et ta õiel kodust ära olt olnud.

Minult Peeter oli oma isandat õhtul ilmaaegu oodanud. Nüüd wõttis ta teda rahulolewast wastu. See polnud ju haruldane, et wärsst alles hommikul koju tuli. Muidugi — täna õige hilja. Aga parem kui täna ei näinud ta ta muidu palju wälja. Peeter ei leidnud ta juures midagi isekralliku.

Aleksander wiskas talle kübara ja mantli kätte.

„Peeter — soe wann — ja siis tahan ma tund aega magada. Kell lasteistkümmend

äratab ja minu. Ja — suu pidada — keegi ei tarwitse teada, et ma alles nüüd koju tulin."

Peeter kummardas tummalt ja kadus. Ruttu walmistatas ta wanni ja mõni minut hiljem magas würist Aleksander oma woodis. Ta magas raskesti ja unenäotult, kunni Peeter ta kella kaheteistkümnene ajal äratab.

Siis tõusis ta ruttu ja pani riidesse. Ilma et wanemaid oleks teretanud, lahkus ta majast. Teel wõttis ta woorimehe ja sõitis lõrwaliselt linnajalku.

Seal elas üks tuntud juut, kellega tal mitu korda juba tegemist olnud ja ta talle mõni päew warem, kui ta tema juures käis, oli ätelnud:

"Looge kindel käemees wõi pant, siis saate raha!"

Juut wõttis Aleksandri wastu tuulutamata toas. Kui ta kiirgawaid liwe nägi, hakkasid ta silmad särama. Täpselt uuris ta iga üfikut kiwt ja silmitses wähetewahel ikka jälle Aleksandrit, kes rahutult juudi otsust ootas.

Wiimaks oli wiimne kui kiwt juudi mustade lõrmede wahelt karpi tagast rännanud. Ornasti lastus juudi täsi karbile ja ta silmad waatasid Aleksanorile piitades otja.

"Kiwid on head — ilusad kiwid — ja nad maksawad, kui hind hea — sadatuhat rubla. Aga teenida pole mul nende pealt midagi."

"Teie ei tarwitsegi neid ju müüa — tõin nad ainult pandiks. Niiea kui wõimalik — ostan nad wälja ühes protsentidega."

"Sm, hm — sellegipärast riskant asi kui ma midagi ei teeni, siis ma niisugust äri ei tee."

Aleksandril tõusis juudi terawate filmade all jälle weri näkku.

"Niisugust äri — " — kas see ei olnud õige umbusklikult kolanud."

"Siis ütlege — kui palju tahate teenida? Mulle on kobe raha waja — sadatuhat rubla."

"Sm, hm! Mit siis panete need kiwid pandiks ja ma annan Teile sadatuhat rubla. Aga Te annate mulle sedeli, et kiwid tagast ostate sajakahelkümnetuhande rubla eest ja weel maksate protsendid."

Aleksandri näonärwid tuikasid.

"Teie olete kallid mees. Aga ma pean raha saama. Olgu siis — maksan Teile sada-kahelkümmendituhat ja protsendid, aga Teie annate mulle tähe, et te neid ühelgi tingimusel edast ei müü."

"Mees ja sõna — annan, sest olen aus mees."

Äri oli tehtud. Aga kõi läks piklami. Juudil oli aega.

Aleksander kirjutas sedeli ja wõttis raha wastikuse ja häbitundega wastu.

Sügawasti hinge tõmmates lahkus ta, istus woorimehe troskale ja sõitis oma kohustust forraldama. Kui see tehtud, sõitis ta koju.

Sinnamaani oli teda ärewus jalul hoibnud. Nüüd wajus ta toetult kofku. Krietatult langes ta diiwanile ja jäi tarretult lamama.

Und ei tulnud. Aga kõitfugu segased hirmupildid täitsid ta meeli. Ahwardades ja kujukutult tõusis tema ette midagi suurt, musta, õubset, ja kui see wari kadus, nägi ta oma ees püha mehe habemikku nägu. Aga see ei naeratanud enam. Tarretult ja tõfifelt silmitses ta teda.

Digades käänes ja wäänles ta diiwanil. Ja kõiges oma südamepiinas tuli wilmaks üks nimi ta suust: "Elisa!"

Neiu armas nägu ilmus ta waimu ette, nagu oleks see ainult ta tutset oodanud. Kurwalt, aga armastawal pilgul kummardas ta palawikus olewa mehe kohale.

"Sasha — minu waene Sasha!"

Aleksander awas kofkudes filmad. Kas oli ta joda hüüdu tõesti kuu nud?

"Elisa — Elisa — ära mõista mind hukka — ma ei teadnud ju, mis tegin," oigas ta.

"Armaetus kannab kõi — kannatab kõi — annab kõi andeks," kõlas ta kõrwus ja ta otfaestiere lastus nagu õrn täsi, pehme ja kerge kui roosleht.

Äunased roosid! Nad langesid lõhnawas külluses ta peale ja jahutasid ta palawat werd — ja ta uinus magama, magas sügawasti ja raskesti.

Ärgates oli Aleksandril eesti, nagu oleks see kõi olnud hirmus, õudne unenägu. Ta tundis enda olewat wäsinud nagu haigewoodist tõustes. Aga piklami tuli mälestus ja õud täitis ta meele.

Awakesiti wõtmata läks ta woodisse.

Peeter silmitses teda murelikult.

"Kõrgus pole terwe — kas ei peaks ma arsti kutsuma?" küsis ta, teda riidest lahti wõtta aidates.

"Ei, ei, Peeter, olet ainult wäsinud. Hommikul ärata minu õigel ajal — mul on tennis-tus."

"Wäga hea, kõrgus. Tahstin ainult tähendada, et kõrgus würstinna Teid ennist õhtu sõdgle lastsid kutsuda."

"Ja sina wastasid?"

"Et kõrgus õõsel pahasti maganud ja nääd pisut puhkawat."

"See küll, Peeter."

Etis oli ta jälle üfti, ja jällegi ei saanud ta magada. Koorem, mis ta südant rõhus, läks ilka raskemaks.

Minult suure waewaga täitis ta lähemal päewal oma teenistuse kohused ja sautis wanematele rahulift nagu näidata.

Lähematel näbalatel läis ta weel waewalt wäljas, wälja arwatud ainult teenistusäigud. Maelu, mida ta wiimisel ajal elanud, muutus nüüd otse wastandiks. Tal oli piiritu kofkuhoiblik, sest kõik ta mõttes olid koondunud ainult sellele, kuidas wõlga tasuda ja kiwe tagasi saada. Ta tundis nüüd, et ta wääriline polnud oma armajama juure minema, ehk küll ta selle aadressi nüüd teadis.

Ja ta töotaks enesele, Elisaga enne mitte ühenduseesse astuda, kui wõlg tasutud.

Elimene tee tarkwikliku summa kogumiseks oli harulorraline kofkuhoibmuis. Kuid see wõis laua lesta, enne kui ta sel teel tarkwikliku summa kofku sai. Kuidas teisel teel raha saada, selle üle pidas ta alati aru.

Ja salajas müüis ta ära oma laks kõige wäärtuslift rätshobust ning leppis ühega. Ka ühe eriti talli briljantsõrmuse ja mitu muud wäärtasja tegi ta rahaks, kõik nii ettewaatlikult, et wanemad sellest midagi ei märganud. Ka wälises kalameeste külas seiswa majakese peale mõttes ta. Aga seda oli kahju müüa, sest et see talle wiimiseks pandiks oli Elisaga kofkusaamiseks.

Peaegu iga õhtu saatis ta mööda wanemate seltsis. Ja ta olek oli nende wastu wäga armastuswääriline, nagu waikeandeks palumine.

Würst Iwan tundis sellest waikest rõõmu. Ta arwas, et Sashha kord ometi on mõistuse pähe wõtnud. Mitte ilma mureta oli ta märganud, et Sashha enne Tatjana pulmi liig tuiskawalt oli elanud. Salahirmuga oli ta iga päew oobanud, kas poeg talle jälle ei pihiks, et ta jälle on mänginud. Juba mitu korda oli würst Iwan enesele etteheitnud, et ta enese läed auõdnaga sõdunud poja mänguwõlgade asjus. Mis pidi sellest saama kui Sashha ometi jälle mängis?

See paistis wana herra meelest olemat nagu lunastus, kui nägi, et Sashha jälle rahulikumaks jäi.

Rõõmsa ja kergendatud südamega walasid wanemad Sashhat armastusõendustega üle. Eriti ema oli tema wastu ülilähke. Ornasti ja armurikkalt katsus ta Sashhale elu jälle armfaks teha. Onneplaani suurwürstinna suhtes oli ta ju ammu nurka wisanud ja lootis nüüd ainult weel seda, et poeg oma südame mõnele noorele daamile tema seltskonnast lingiks. Ta teadis, et see õnnetu armastuse wastu kõige

mõjuwam abinõu oli. Mis Sashha südames fündis, seda wanemad muidugi ei teadnud.

Nii jõudis ülestõusmise püha kätte, ja nüüd alles sai Sashha luba teenistusest lahtuda.

Würst Iwan küsis ühel õhtul pojalt, kas ta nüüd soowiks kawatsetud reifile minna. Ta uskus, et seda nüüd muretumalt wõib lubada.

Tema imestuseks ütles Sashha ei ja seletas et ta weel mõne kuu sellega tahab oodata.

Ühest küljest rõõmustas see würsti, sest sellega näitas Sashha, et ta Elisat otsima ei kawatse minna. Et Sashhal Elisa aadress oli, seda ta ei teadnud, sest sel puhul oleks ta rõõm weel juurem olnud.

Teisest küljest oleks ta üsna heameelega näinud, kui poeg reifil oma meelt oleks lahutanud. Aga ta ei sundinud teda selleks, waid lättis talle wabaduse hiljem reifile minna.

Mõni päew enne ülestõusmise püha oli see. Würst Iwan oli alnast pojale järele waadand, kes praegu kommanderi juure jumalaga jäitma läks. Weel wiimast korda kandis ta sõjawäemundrit.

Kui Meifander ta filmist kadus, astus würst Iwan laua ääre kirju kirjutama.

Sellega oli tal hulk tööd, kui talle korraga Kalnohy loõfwalitseja tulekut teatati.

Imestades waatas ta üles. Mis asi wõis küll wana wigase jalaga Selnikoffi stia tuua?

Würst Iwan lastis ta tuppä tulla. See tuli ja jäi herra ette firgelt seisma. Ta päiwitanud näost paistis selgesti suur ärewus.

"No näed! Selnikoff — mis on? Näete wälja, nagu toõfite mulle paha teate!" hüüdis würst.

Selnikoff keerutas ärewalt oma karmamüsi wariõewate kätte wahel.

"Andke andels, kõrgus, et seda pean kinnitama. Tõesti paha sõnum on see, mis toon — ja — ja ma julgen seda kõrgusele waewalt teatada, mis on sündinud."

Würst Iwan tõusis laua eest ruttu üles.

"Bole pikka eesõnet waja, Selnikoff — mis on sündinud?" küsis ta rahutult.

"Urge pange pahaks, kõrgus, aga ma pean teatama et eite Kalnohy wargus awalikult tuli."

"Wargus? Mis on ära warastatud?"

Selnikoff neelatas paar korda kramplikult Siis ütles ta ruttu:

"Kalliekiwid loõft kabelt pühapilbi raamist on wälja murtud ja ära warastatud"

Würst Iwan lõi rusikaga wastu lauda.

"Noh, milline asi, Selnikoff! Jutustage wõimalikult lähidalt ja selgelt!"

Selnikoff teatas nüüd, et peale noore würstinna pulmi teegi kabeleõse ei olla saanud, kunnit

eilteni. Gile hommikul saanud ta mõne teenri seda põhjalikult puhastama. Kõik lüüdnud nagu harilikult, alles kui ta hakanud pühapildi kallist raami tolmust puhastama, märganud ta ehmatades, et kalliskiviid puudunud. Silmapilk lõpetanud ta kabeli puhastamise, et kõik allari ümbrus võimalikult puutumata jääks, ja tulnud ise raske südamega sita herrale teatama.

Würst Iwani näost paistis suurim meelepaha. Tal oli esiteks kiwidest kahju ja teiseks teigi teda rahutust mõte, et waras võib olla teenijate hulgas mõni.

Et murdwaras võõras ei võinud olla, selgus Selnikofi tõendusdest, et kabeli aknad ja ukseid täitsa terwed olla.

Uurimalt sihitites würst wanameest. Kuid selle pill oli otjekohene ja õiglane.

Wiwu aega mõtles würst järele.

„Minu tütre pulmadesst saadid ei ole keegi kabelis käinud?“

„Minu teada mitte, kõrgus.“

Jälle mõtles würst wähe aega.

Tatjana pulma ajal olid kiwid weel olnud alles, seda ta teadib. Nii siis olid nad wähe ajal warastatud. Kas kohe pärast pulmi wõi ka nüüd hiljuti

Pulmawõõraste hulgas inimest ei olnud, kelle juures oleks võinud kahelda, sellepärast wõis jutt olla ainult teenijatest keda sel korral palju olnud, sest ka Peterburi teenijad olid seekord maal loosis wiibinud. Ja neid oli hull.

Ta kuulas wana Selnikofi weel kord põhjalikult üle. Siis käskis ta teda Kalnohy lossi tagasi reisisda ja warguse üle juu pidada. Rahelisse ei pidanud ta enne kedagi lastma, kuni ta ise sinna tuleb. Selnikoff pidi ka palees ennast teenijate eest niipalju kui võimalik warjama ja kohe walfali tagasi minema.

Selnikoff lahkus kergema südamega, sest nüüd oli ta asja südame pealt wälja puistatud, kuid imestas würsti rahu üle, kalliskiwide kõrget wäärtust tundes.

Wurst Iwan polnud aga sugugi nii rahulik kui näitas. Kui Selnikoff lahkus andis ta teenrile kes ta temale teatanud, käsu, lossiwalitseja lälasätigust mitte kellegile teatada. Siis käskis ta tõlla ette sõita ja sõitis otsekohe siseministri. Paul Aleksandrowitsh Jernitshofi juure, kes ta sõber oli.

Ta wõeti kohe jutule ja teatas lühidalt ning selgelt, mis lüüdnud, paludes, et politsei uurist salajas toimetaks ja mõne tubli salapolitseiniku wälja saadaks.

Minister oli nõus kohe abi andma ja tutustas würsti kohe mõnede ametnikuga, kes kohe würsti käsutada jäid.

Kõik räägiti kokku ja juba mõni tund hiljem reisis würst Iwan kätte kõige parema ametniku settsis Kalnohy lossi.

Wursti ärasõit jäi saladuseks. Isegi abi-kaasale ütles würst Iwan ainult, et Burschikofi mõisa reisis, kus tal walitsejaga tähtis nõupidamine olla. Seft minister oli teda palunud kõik salajas hoida, et waras hoiatust ei saaks.

Peale selle ei tahtnud würst oma prouat ehmatada, waid lootis warast ja kiva leida, enne kui sellest prouale teatas.

Oh! küll würst Aleksandril kalliskivi warguse ülestulekust aimugi ei olnud, asus ta rinda ometi kummaliselt rusuw tunne, kui ta sel õhtul ema settsis laual istus.

Maria Petrowna oli wäga rõõmsas ärwuses. Tatjana oli oma Berliini jõudmist teatanud ja kirjutanud, kui hiilgawalt teda seal wasta wõetud.

Seda jutustas ema oma pojale ja teatas talle ka, et Tatjana Sashat enesele õtge pea Berliini külaliseks ootawat.

„Mis sa sellest kutsest arwad, Sashka? On sul lusti seda kutses wastu wõtta?“ küsis ta naeratades.

Aleksander wahtis kahtlewolt taldrefule. Ta mõtles järele, kas wähest Tatjanal võimalik ei oleks talle juuremat summat laenata.

Kõigist katsetest hoolimata olid kõik ta püüdmised, raha laenata, luhtunud. Kolluhoidmise ja hobuste ning wäärtasjade müümise läbi oli ta umbes wiiskümmentuhat rubla kokku saanud. Need oli ta juubile juba osamaksuks wiinud ja katsunud kiva nüüd juba tagasi saada, lubades talle järele jääwa osa peale wekslid anda. Aga juut jäi oma nõudmise juure kindlaks, nähes, et noorel würstil seisuford raske ol, ja oletades, et sel lombel ruttu raha kätte saab.

Aleksandri südamest kaswas hirm warguse awalikust — tuleku eest päewpäewalt ja ta ei tahtnud ühtki katset tegemata jätta, mis ta südamele kergendust ootas.

Nii otsustas ta nüüd ka Tatjana kutses kuulda wõtta.

„Tõepoolest, ema, lühike reis oleks kena küll.“ Dotame isa tagasitulek ära ja kuuleme, mis tema arwab. Olen nüüd waba ja wõin nüüd minna,“ ütles ta emale.

Wurst Iwan jõudis ju teisel päewal tagasi. Keegi ei märganud ta olekust et tal paha ülesanded olid olnud.

Politseinikud olid kabeli läbiwaadamud, teenijad üle kuulanud ja würstilt kiwide kirjelduse saanud.

Et kõik kiwide leidmiseni pidi saladusets jääma, selle teadmisega tuli würst tagasi, kindel olles, et politsei warguse jälgile jõudis.

Nii jäi Aleksandrile teadmatuks, mis sugune hädaoht ta pea kohal kõllus. Ta walmistas Berliini reisi wästu, millega isa nõus oli, ainult nõudes, et poeg seekord oma õige nime all reisiks. Aleksander aga tähtis kofu hoida ja lastis enesele kaks passi anda, ühe würst Kalnoky ja teise Koshnowi nime peale. Reisi pidi algama aprillikuu lõpul ja ainsaks saatjaks pidi noorel würstil olema kammerteener Peeter.

Würest Jwan ei kuulnud kadunud kalliskiwidest wäheajal midagi. Ta oli selle üle wäga tujane ja käis mitu korda oma sõbra ministri juures.

See kinnitas talle, et wahetpidamatult edasi töötawat ja ta kohe teatab, niipea kui asi selgub.

Wilmaks olid Aleksandril kõik reisi-ettewalmistused korras. Järgmisel päewal pidi ta teele sõitma.

Pärast etnet oli isa ta oma tuppä kutsunud ja talle reisi jaoks suurema summa annud.

Poole sellest wiis Sasha weel sama päewa hommikupoolele juudile.

See wõttis summa wästu ja andis kwiitungi. Sellejuures wõttis ta rahutult ukse poole, mis kõrwaltuppa wiis ja praotile oli näis, nagu oleks ta tahtnud würstile midagi ütelda, aga ei julenud.

Aleksander ei ei pannud seda tähele, ütles, et ligemal ajal loodab lõpusumma tasuda wõtawat, ja lahkus ruttu.

Waemalt oli ta majast lahkunud, kui praotile olemis awanes ja läweli ilmus üks neist poliitseinikudest, kes würsti seltsis Kalnoky lossis oli käinud.

Juut waatas talle otsa.

"Teie saate aru, et mina süütu olen. Mul polnud ju wähematki aindust, et kiwid noore würsti omad ei ole."

Poliitseinik wiskas käega.

"Tean nüüd, mis mul waja oli teada. Ja teie oma huwi nõuab, et suu peate."

"Kui ma ainult oma raha kätte saan ja kahju ei saa — kõik muu ei puutu mulle," ütles ta roomawa alandusega.

"Ma ei usu, et kahju saate, kui ise mõnda wigurit ei tee, Jumalaga."

"Jumalaga, herra, Jumalaga."

"Kui juut äkki jäi, hõõrus ta olast kehitas oma kondiseid käsi.

"Oleksin heameelega annud noorele würstile märku — oleksin teinud enesele suurima kahju — aga miks peaksin põletama oma sõrmed," mõtles ta.

* * *

Samal õhtul, kui Elisa Helbig Kalnoky paleest oli lahkunud, istus dr. Ernst Heingius oma tohtrimaja mugawas elutoas ema wastas.

Noor arst oli isa ameti õppinud ja pärast selle surma selle praotse ja maja pärinud.

Proua Heingius oli umbes 50 aastat wana ja õige ilus, tugew proua. Nagu ta waremalt oli ilus tubli arstiproua, nii oli ta nüüd sama tubli arsti ema, keda abitarwitajad samatt usaldasid kui arsti ennast.

Dr. Ernst Heingius oli oma ema õnn ja uhkus. Minult ühes asjas ei leppinud ta pojaga — see ei tahtnud naist wõtta. Ja ema arwates ei olnud poisimees arst õige arst.

Seda arwamist wäljendas Ita pojale tihti. Etis filmitsees poeg ema ja ütles:

"Emalene — mis ma naisega teen? Sinust on mulle küllalt. Nii head perenaist ja mõistlikku sõbrannat ei leia ma kogu maailmast."

"Ah mine!" hüüdis ema siis pool pahaselt, pool ärewalt. "Sellega tahad sa mind jälle rahustada. Aga siia majasse on waja noort naist — asi sellega!"

Ka sel rahulikul talmeõhtul oli jutt jälle naisewõtmisest, ja kui Ernst jälle seda juttu tagasi tõrjus, ütles ema murelikult:

"Sa ei suuda Elsat unustada, Ernst; tean seda, kuidu oleks sul juba ammu naine olnud."

Nüüd lendas kerge wari üle noore arsti energilise näo.

"Kui sa seda tead, ema, miks sa mind siis itka jälle piinad?"

"Ah," ohlas ema, "piinata ma sind tõesti ei taha. Aga see on sinu poolt meeletus, et sa teda ei taha unustada. Niisugune rumal tüdruk — see Elisa! Kas ei wõinud ta ikkialt jah ja aamen ütelda? Sa olid talle ju küllalt armas. Aga ei — see peab tingimata taewasestormaw armastus olema. Nüüd wõiks ta siin istuda ja õnnelik olla, selle asemel, et mõraste inimeste leiba sööb. Ja olgu need kümme korda krahwid ja würstid — oma peremees ta ometi ei ole."

Ernst Heingius kumardas tema kohale ja filitas ta käsi.

(Järgneb).

India unelm.

Ungari kirjanik Ferenc Birter.

1.

See oli auhinnamõistjate ühise lõunasöögi järgi. Sõime, nõjatudes sügavatesse tugi-koit-
desse — musta kohvi. Pärast tõhiseid, p-kt
watelust meeldis kodune, kerge meeleolu: suure-
pärased liidõõrid ja head veinid tegid me süda-
med ja mõtted jälle noorteks. —

Ühes nurgas olid naistest juttu, nimelt mu-
belitest. Igasüü teadis midagi huvitawat, algu-
pärast neist naljakatest, alati lõbusatest tüdru-
kuteist, kes oma naeruga eemale peletavad eteljee
wailuse ja oma wirgutawa armastusega kunst-
nikku sunnivad oma leiwamuresid unustama —

Albert Brétal, kuulus orientalist, kelle
hülgawate wärwidega maaltud kujutused kaugeist
idast suurt lähelepannu olid äratanud, jutustas
meile järgmise loo:

" . . . Unustan kõik ruttu. Oma häbi's
pean tunnistama, et ma isegi oma noorus-
armastust enam ei mäleta. Wõib olla seepärast,
et ma kunagi pole olnud armunud . . .
Isegi mitte oma mudelitesse. Olen walmis-
tanud mõne maali, siis jääb nimelt see maal
minu südamesse. Mudel, mis mind on kai-
mistanud, kaob ühes waimusisusega . . .
Üks mu maalidest oga awaldab mu peale alati
suurt mõju, nii tihht kui ma teda ka ei waatleks.
Teie tunnete seda; ta nimi on „India unelm.“
Ta ripub mu toa seinal; mulle wõibaks pakkuda
kõige suurem summa, ma lükkaks ta tagasi, sest
seda pilti ei müü ma ühegi hinna eest. Sellest on
kümme aastat, mil selle pildi maalisin. Toorõrd
elasin ma paar kuud Kalkuttas."

„Selle pildiga ühenduses seisab mälestus
mu elu kohutawamateist tundidest“ — ütles
Albert Brétal taw ja tõhiseilt juure, nagu oleks
mälestus äkki ta rõõmsa helewuse halwanud.

2.

. . . Oma rännatute sühitus segaduses
jõudsin kord ka Kalkuttasse. See on wäga kallis
koht; seal pole muud kui ainult kõrilõikajad,
alates Euroopa hõideli omanikust kuni puu-
wiljamüüja-hinduni, kes kõik seda ootawad, et
aga wõdrast pügada. Kui ei taheta nalga
surra, tuleb isegi kõige halwem suutäis kullaga
kinni maksta. Maalilik loodus, wärwide suure-
pärane ilu — lepitasid minu aga peagi. Üheksin
omale mbnesaja ruupia eest wäljaspool linna

warjulises kohas keset hästiloõnuwaid lilleid
majakele.

Moja wabanes just sel päewal; teegi
Sollandi inseneer oli seal enne mind elanud.

Õhimestel päewadel maalisin ma kaks maas-
tikku: ühe päitsetõusu õshunglites ja ühe India
öö. Oma teise pildi juures olin jõudnud parajasti
waimaste pintslitõmmetent, kui ma õhtul nägin
seda kummalist tüdrukut, kellest teile nüüd tahan
jutustada.

See oli juba pärast widewikku, ja ma sam-
mutin läbi äkki mahalaastunud pilkasuse, mis
järgnes lõunamall kannapealt päikese loojenemi-
sele ja alles hiljem — tähtede tõusuga — muutub
sädelwats poolhärmaruseks. Salustasin keset
aebade wahete ehitatud wälkeseid maju. See
hämarns latis kõike, ja ma ei märganudki, et
olin astunud planguta aeda, mille keskel asus
madal puumaja. Ühest aknast paistis walgus-
kuma, ja ma hüüsin sinna.

See oli kell gi pärismaalase wälte maja.
Seinad olid kaetud kirjude näruide, elajanahkade
ja ehteasjadega. Toa nurgas seisis laud, millel
pöles pl kllamp. Kui waatastin läbi akna tupp,
jätin ma jahmatades seisma. Mulle awanes
iühiline India pilt, mida wäljamaalane ainult
harwa näha wõib saada.

Bõrandale oli laotatud sajawärwine wai-
waiba ühel otsal istus noor hindu, kelle nägu
awaldas lõpmatut tõhduust, kangelt kui raib-
kulu . . . Keset waipa aga seisis see tüdruk.

Tüdruk oli erakorraliselt ilus. Kuldselt
langes lambihelik ta tumedale näowärwile. Ta
juuksed olid lahti, ja ta silmitses meest nii
weetlena naeratusega, millest meele põhjamaa-
lesed üldse ei tunne. Ühe sõnaga, ta silmist
äras meagiline mõju, mida ükski pintsel ei
sunka edasi anda.

Mees haaras nüüd aeglase, wäsinud liigu-
tusega muusikariista järgi. Siis kõlas pehmel
sohinal ta laul, ühetooniline, kuid siiski soo-
wastaw laul.

Ja sellega algas kaasakistuw armastuse
waatemäng.

Tüdrukut liikumatu naeratus hakkas muu-
tuma. Ugnl sules ta filmad, siis järgnes
pikalbane rütmikas tants. Muusika läks äkki
taljutamatuks. Paar akorbi oltb meisitud,
nagu sümboliseerides äkki leegitawat kirge, enne
kui see weel lõpulikult wõimule on pääsnud.
Sel filmapilgul awas tüdruk walgukitrussega

oma wõõ, ja ta kirju kleit langes nagu nõib-
jõul ta kehalt — peale loortatte, mis ta piha
ümber oli mässiitud.

Uplalt, peaaegu jootrastanult waatlesin ma
seda plüti, mis mu profaansetele filmadele oli
awanenud. Ma pole romaani kirjaniit, et oskasin
sõnadesse walada täiuslikkude wormide mõju,
häbitundetuse wõlmuist, mis selles naisekehas
amalbus. Ta awas nüüd näitelawaliku, hi-
mura aeglusega oma suured mustad silmad,
ta näole tekkis jälle see awallem naeratus,
ja ta waatas oma armastojale otse, kuna ta
end lainetawalt kõigutades ja ühel kohal seisdes
— mitte jalgabega, waid kehaga ette kandis
armastustantsu. Ja kui laul ja ühes lauluga
tüdrukut tants kaswis ala kirglikumaks, libises
astmeliselt wiimane kate ta kehalt. . . Hin-
dulane aga istus kangelasmeelse rahuga, oma
tõu tõikumatu ütsõitfujaga ja liikumata oma
kohal; ainult ta käed jooksid üle keelte, ja ta
huuled liikusid, kui ta ümisesdes laulis.

See isteen waldas minu seewõrra, et ma otsus-
tasin teda linariidel jäädwustada, ja seda iga
hinna eest. Mõtlestu parajasti järgi, tas pean
majasfe astuma, kui tähele panin, et keegi
wanamees aeda astus ja maja poole tuli. Ta
pidas mind algul wargaks. Kuupia, mille talle
põhku surusin — tegi ta kõhe alandlikuks.

„Mida soowite, jahib? Mu tütar maalida?“
wastas ta üllatatult, kui talle oma soowi nimet-
tasin.

Muttasin teda rahustama, et ta tütrele mi-
dagi ei juhtu; mitte ta nahale ei taha ma maa-
lida, waid teda ennast linariidele.

Weel paari ruupia abil jõudsin ma nii kau-
gele, et ta mu majasfe last astuda, kus ma
tüdruku ja ta armastajaga wõisin rääkida.

Kauplemine kestis ligi tunni. Tüdruk ei
walelnud algusest saadil wastu; tema tahtmisest
ei küsitudki. Ta widi tegema, mis need kaks
meest otsustasid. Kuna ma küllalt kulda olin
lubanud, jõudsimegi kokkuleppele.

Tüdruku armastaja oli mu wastu aga kuni
wlimse filmopülguni kui waenlane, ja kui ma
lahkusin, siis järgnes mulle ta metsik pill weel
bõsse, mis siis juba sãras tãies tähewilguses.

Ma ei kirjelda talle neid rakusid, enne kui
sain oma mõlemale mudelile selgeks teha, millist
istseent ma nimelt tahan maalida. Lõpmatu
kauplemine, igawene rahapainamine — raistasid
mu kallist aega. Iga poleerimise ees oli pikem
jagelemine ja suur pahandus, on tõesti ime,
et ma nelle oma patetti wastu pead pole wi-
rutanud.

Megamisi hakkasime aga üksteisest aru saama.
Kõigepealt hakkas tüdruk mu sõna kuulma, ja
ta pakkus — weelgi enam, kui soowisin. Ta

loketis südames ärkas awatlussoow, eriti see-
pärast, et ta tundis mu heldet läti. Pärast
esimest kümme päewa tuli ta ju üksi mu majasfe
ja tantsis mulle palumata oma armastustantsu.

Ma ei tahtnud enne oma pildi lõpetamist
tegemist teha ühegi juhtumusega ja soomustusin
ta awatuste wastu. Uun, see oli kõige selle
põhjuseks, mis pärast juhtus. See oli igatahes
haawus noorele ilusale tüdrukule, et mees, keda
ta austas, oma hullutawama wõlmuusega, ta
armastusele wastu pani. Ja selle mõjust sain
ka mina aru, kord päewal, kui pakkusin talle
jãas jahutatud magusat jooki, ei wõtnud ta
seda wastu.

„Miks sa ei joo?“ küsisin ma imestades,
sest warem oli ta seda maist alati armastanud.

„Dinah ei taha midagi jahibi käest.“

Küsisin ta käest põhjast, sundisin teda pea-
aegu jooki wastu wõtma, kuid see kõik ei aidanud.

Ta tants oli aga sama awallem kui muudu;
loomulik, sest wastasel korral poleks ta kaht
ruupiat eritafuks saanud.

Ma ei pakkunud talle kunagi enam midagi;
seda usinamalt aga tõstasin ma oma pildi kallal,
mis juba hakkas walmima.

Mida wãjendusrikkamaks muutusid wãrmid
lõuendid, seda enam panin tähele muutust, mis
Dinah armastajaga oli juhtunud. Ta esimese
nãha minu wastu oli kuld ammu juba jahutanud.
Mill ks huuitasti teha see, mis ma ta armas-
tatuga tegin! Kui piidi teema end hakkas il-
mutama ja ka lõuendile maallitud armastus-
tantsu siin ära wõis tunda, ärkas temas uuesti
wona nãha minu wastu. Tooford ei pidanud
ma seda aga kuigi tähtsaks.

3

Ühel päewal ei tulnud Dinah mu juure.
Dotain pooltundi, siis saatsin oma teenri järgi.
Mu Jndu pois jäi, juhust kasutades, terweks
tunniks wãlja ja tuli siis tagasi teatega, et ta
kedagi kodus polka leidnud ja et kergi ei tead-
wat, kuhu tüdruk olla läinud.

Siis hãdasti mul teha wõija et olnud; ta
kogu oli pea tãtelikult lõuendil, ja ma paran-
dasin tema juures ainult mõnda wãikest üf-
asja. Sõunani tõdastin ma ilma mudelita, siis
lätsin ma — weidi rahu soowides — linna
Inglise hotelli, et oma tuttawate seas paar
tundi weeta.

Oli hilja õhtul, kui koju tulin.

Mu magabistasas põles terve õõ läbi lae-
lamp. Seda Jndia komet austasin ma ko-
genud inimeste soowituste põhjal.

Pärast seda kui ma toanurgad kõik läbi
olin oistunud, — seda tegin ma iga õhtuti —
hõitsin ma rahulikult magama.

Ma pole kunagi elus midagi kartnud. Mu tugew ruskas ja mu hea revolver — need andsid mulle kindluse. Üks asi aga oli olemas, mille eest hirmu tundsin: madu. Ma ei tea, milline telepaatika isäralik mäng see oli, et mulle sel õhtul, kui magama heitsin, meele tuli India hädaohklikum waenlane, prillimadu. Teadsin lajad warjundid looft, kuidas ta magaja woodi hõlks ja õõ jabeuse wastu kaitset oisib inimese kehajoosusest. Sel puhul — nii seletati mulle — tuleb olla täitsa liikumata, sest iga wähem kui liigutus on surma põhjusets, kuna siis madu inimest hammustab. Isegi siis, kui ma juba wiibisin poolunes, kõlas see jutt kodukäijana mu ajudes ringi.

Bõpuks utnustu.

Ma ei tea kuidas mu uni tõelikkusega ühte julas, kuid äkki nägin ma unes, et prillimadu lamab mu rinnal. Tundsin läbi une ta küsma teha, kuidas ta mind pidi üles roomas, kuidas ta end minu wastu jurus ja raske jälitsena minul lamab. Fantaasia oli nii eluline, et mu uni kadus ja ma, kuigi mu filmad olid weel juletud, ütiski juba olin täiesti ärtwel.

Sel filmapilgul kuulis mu kõrw naginat, nagu oleks põrand kellegi astete all nakkunud. Awasin filmad ja tahisin ringi pöörda, et näha, kes mu taga astus, kui läbi mu teha tungis walgusarnane tunne; tundsin külma koormat oma rinnal.

Minult hullumeelsel wõiwad olla sõarased filmapilgud, kui see siin. . . Bean lugema mõtmatuks õnnets, et ma seisulorrast lohe aru sain ja et hirm mind mu rahulikust asendist üles et heidutanud. See polnud seega siis unelm, tõepoolest oli madu mu woodi roomanud! Uskusin, et ma paari filmapilgu jooksul aastaid üle elasin.

„Kuidas on madu mu tuppa sattunud?“ mõtlestin ma endamist. „Olen ometi enne magamabeitmist iga wäheha kut nurga läbi waa-danud.“

Wastuse sain stseentist, mis nüüd juhtus.

Hirmust wallatuna, püüdsin ma halwatuft asendada filmaga ja kõrwadega. Ükki kuulsin ma endist naginat põrandal.

Seeegi on mu toas! Suur Jumal, wõib olla, rõõwel, mõrtsulas, kes mind kawatseb tappa, ja ma ei suuda end liigutada. . . ta wõib minuga teha, mis iganes tahab. Ma et toht ifegi hüllda!

See mõte tufatas läbi mu ajude. Imestan weel tänapäew, et ma tookord oma mõistust ei kaotanud.

Mu filmad leidsid peegli, mis seisis otse mu wastu nurgas. Õblambi walgusel nägin ma nüüd peeglis ühe mehe kogu, kes astus riibertoast sisse. Kogu peatus ja waatas minu poole.

See oli Dinah armastaja.

Sulestin filmad. Ma ei tahanud näha mind ootawat saatust, mille wastu ma olin wõimetu. Uskuge mind, olin surma ootel äärmiselt liigutatud. Mingi sügaw tundelissetus, aistumine waldas mu meeled; mõtted lendasid tagasi Pariisi, sõbralikkudesse saloonidesse, saatsin oma hinge weel lord kuhugi lõbusasse kohwikusse, wanade sõprade ja naermate tüdrukute seltsi, keda ma italgiti enam näha ei saa. Siin kangel pidin ma siis hukkuma, kus mind ütiski et leina; poliitsei seab homure mu juhtumuse üle protokolli kofku ja mu konsulaat saadab selle teate edasi Brantjusmaale. Ja sellega oleks lõpp anahnusel, wõitlusel ja kuulsusel. Paar rida lehtedes ja haud mõne palmi all, muud midagi. . .

4.

Kui awasin filmad, põles päike mu akna taga. Kangel, nagu oleksin kõiõituis, püüstin kawa waiba all ning ei julenud end liigutada. Mu kumawad kõrwad kuulsid nagu tormi, ja mu filmad ei tahtnud uskuda heledasse päitesewalgusse.

Oli aga tõepoolest päew. Kui ma sellest aegamisi aru sain, kui end liigutada sõandastin ja oma woodis enam madu et leidnud, siis uskusin ma, et see õht on olnud halb unenägu.

Kargastin püstit. Mu esimene pilk langes lauale, kuhu ma harilikult asetastin oma uuri ja cheasjad. Gaud oli täht. . . mu riided olid kadunud. . . Olin paljaks rõõwitud.

Mu hüüde peale tormas teener kohale ja seisus hirmutawa näoga mu ees.

„Kus on rõõwel?“ küendasin ma talle. „Sa pead seda teadma!“

„Mitte midagi ei tea ma, jahib. . . mitte midagi ei tea ma! Magasin katusel, jahib!“

Jooksin ahastades ateljeesse, wõib olla, leian sealt jälje. Mu pilk langes poolwalmitse pildile, ja hirm halwas mu jalad.

Pilt — oli terawa noaga — kolmeks lõgatud!“

Albert Brétal wõikis weidi; ta tähjenbas oma laasti, siis rääkis ta edasi:

Kalkutta poliitsei andis mulle kõige paremad detektiivid. Kuritegijat ei leitud. Kui lätsin

Dinab majasse ja otsin ta armastajat, vastas tüdruk naerdes:

„Kui ta ära on läinud, siis ei tule ka enam tagasi. Olfite teba asjata, sahib!“

Uurimise eitawast tagajärjest kuulsin ma Bombon's, sest ma ei tahtnud kauemaks Kallutassse jääda. Mu õnneks attas mind hä-

bast pank, kuhu senniks oma rahajummad olin deponeerinud.

Mu ainsaks lohutusels oli, et ma purustatud pil. i siiski weel ära mõisin parandada, ja ma lõpetasin ta ka ära. . . Usun, Teie ehk saate aru, et ma seda pilli mingi hinna eest ei wõi müüa.

Surma luule.

Ungari luuletaja Imre Madách.

Kes kirjeldas sind õudseks koleti-
seks,
ei mõistnud sinu elu imerikast;
suur ema oled sa: su sõna kuuldes
laps loobub kohe mängust, naljast
pikast.

Kui tuleb ta, sa kuiwatad ta silmad
ja walgustad, mis oli talle pime,
ja laulad talle surma hällilaulu,
et soow tal läheb täide nagu ime.

Küll surmalaul ta waikeses asukohas
wõib olla ülew, magus nagu mesi,
sest elu wood kõik tema sõna kuulwad
ja iga kirk tas uinub tasakesi . . .

Miks imestan weel, et ka minu lau-
lud,
kui õrnad linnud, rahu igatsewad,
ja tänawate tolmust põgenedes
kord hauakünkal õhtut pühitsewad?

Ungari jäätmaa.

Andreas Ady.

Umbrohus paksus kõnnib jalg,
siin hakikisa ja tööde alg —
ma tunnen nende terwitust:
see on Madjari kõrbe just:

Ma püha huumust waatlen, näen,
seal all wist ussid tegutsewad.
Oh neetud kulu, kuhu läen!
Kus on siis lilled õilmitsewad?

Ma ihkan kuulda heli maast,
mis uinub; ihkan kuulda hinge, —
ja lilled mööda läinud aast
mu mälestuses teewad ringe . . .

Kõik wait. Mind piirab metsik maa
ja teeb mu uniseks, et maga.
Üks tuulehoog läeb naeruga
siin üle kõrbe laginaga.

Kadunud kewade.

Ungari luuletaja Géza Szilágyi.

Teised jõid muhinge karikastkordsäsi,
kui ta oli weini ääretasa täis:
ainsa lille, walge, murdis wõõras käsi
minu aiast, kui seal wõõraks käis.

Ei ma süüdista siin Jumalat ses suhtes,
etteheidetest on haige minu hing:
Mina püherdasin noores põlwes uhtes—
mitte sinu rinnal, minu armsam hing!

Allikas.

Ungari luuletaja Lajos Palágyi.

Üks allik ilmus tardund kaljuseinast—
oh ime, kitsendawa kiwi seest!
Ta kiir see kobab aralt läbi heinast
ja otsib teed kui wesi õrn ja nõrk.

Kuid ärge naeratage. Sügawuses
see allik wõitles raske koormaga
ja tema süda paisus igatsuses,
et näha kordki saaks ju päikest ta!

Nii wõitleb elukoorma ööde peidus
ka luuletaja hing, kui kõlab, loob —
seepärast ärge põlake ta wäikest laulu,
mis hinge iha sügawusest toob!

Lohutus.

Ungari luuletaja Piroska Reichard.

Kõik kaob . . . Kaowad tunnid, päewad
siin sinuga ja sinuta;
kõik rõõmuhelged aastad läewad
ja leinakurwad aastad ka.

Ja naeratused, pisaradki
kõik kaowad; kaob kewade;
kui õied suwel õitsewadki —
kord ikka saabub sügise.

Ja iga õiski närtsib, kaob,
kes wiljaga, kes wiljata,
sest hommik õhtule kord waob,
uut õitsemist ei näe ta.

Ka õhtu läeb ja saabub rahu
ja tuleb waikne unustus;
kas nägid päewi häid wõi pahu,
sind ootab kord öö sügawus.

Sohwi poeg.

Soome kirjanik Lauri Virta.

Aärlinna suures wanas majas ka-
watseti pühitseda sünnipäewa. Maja
wanemate elanikkude ühes ka jõuka-
mate üüriliste hulka arwati kantselei
ülemat Maino Tolwaneni. Peale Maino
Tolwaneni olid seal weel teisedki jõu-
kad, nagu majaomanik ise, wanem ma-
sinist, pagariäri omanik, sõiduwooriäri
pidaja ja lasteaia õpetaja perekonnaga.

Kantseleiülema Tolwaneni sünni-
päew oli ligidal. Ta oli kuuskümmend
aastat korralikult ja kristlikult elanud.
See aga tähendas selles suures wanas
majas palju ja sellele iseenesestki mõista
järgneb suur pidustus, millist niipea
ette ei tule. Värskena seisawad alles maja
elanikkude meeles pagariäri omaniku

tütred pulmad. Jah, need olid tõesti uh-
ked.

Sohwi Mannisel oli tööd terweks nä-
dalaks. Hommiku wara õhtu hiljani pu-
hastas, küüris ja kloppis ta. Millal õues
woodi- ja põrandariideid tuulutades,
millal waaruwal redelil lage ja aknaid
küürides. Aknad olid warasest kewa-
dest hoolimata aina lahti ja kantselei-
ülem Tolwanen weetis oma õhtutunnid
ja wabaaja kõik sugulaste ja tuttawate
seltsis kohwikutes ja restoraanides, sest
muidu oleks ta sellest igawesest puhas-
tamisest, pesemisest ja küürimisest nü-
rimeelseks jäänud.

Kuid kantseleiülema Tolwaneniproua
teadis väga hästi, mida seltskond te-

malt nõudis, ja sellepärast ei võinud tema mitte töö juurest põgeneda tuttavate ja sugulaste juure. Tema õladel seisis tema sugukonna au. Missugune häbi temale, kui majas piduajaks mitte kõik puhas ja korras ei oleks! Juba maja naiselanikkude jutud ja arwustused sundisid teda kõik tegema, mis wähigi võimalik.

Nõnda siis sai Sohwi Manninen tööd. Ta oleks pidanud ennast kümneks rebima, et igasse kohta jõuda, kuid see oli võimatu.

— Hea küll, proua, ütles ta, ma puhan sohwa ära, kuid ennem pühin need nurgad puhtaks.

— Hea küll, proua, ütles ta, ma wiin need riided käsikambri, kuid esiteks pesen aknad puhtaks.

— Hea küll, proua, ütles ta, küll ma paikan põrandariideid, kuid esiteks puhan kroonlühtrid.

Ja Sohwi Mannise hea küll püsis paigal. Ta jõudis igalepoole. Aeg weeres. Öhtuti higine, märg ja päewatööst wäsinud, pidi ta weel oma mehe Mannise sajatusi kuulma.

— Neetud wanamoor, wiidab päewad majanaistega lorisedes, ei pese ega puhasta oma koda, ega tee süüa. Egas mina ometigi . . .

— Mitte sina, Manninen, wastab Sohwi alandlikult, küll ma . . .

Juba särisewad pekitükid pannil ja wahepeal on ta ka kohwi katla ära puhanud ja tulele pannud.

Ja kui tema poeg õhtu hilja, wiulikast kaenlas, keppiga kolistades mööda pimedat koda koju tuleb, saab temagi Sohwi käest õhtulist. Hommikul ärgates ja käega kobades leiab ta sängi äärelt puhtad kuiwad ja parandatud sukad, kuid Sohwi ise on juba läinud ja ka Manninen on kadunud.

Poiss tõuseb, istub silmapilguks woodiäärele ja laseb käed lõdvalt alla rippuma ja ta kustunud ja kuiwanud silmaaukudest weerewad paar pisarat. Ta ei mõtle mitte ema peale, ei, waid kõike muud.

Ärgates kurbusest sammub ta harjunud kombel akna juure, katsudes lillepotte, leiab ta wiimaks akna. Ta awab akna ja tõmbab sügawalt wärsket õhku kopsudes ja rahustub. Ta teadis, et siin samas oli peegel, mille all laud ja

laua peal tema wiul. Ta haaras wiuli, seadis hääle ja mängis.

Naabrid läheduses ja teine pool tänavat waikisid ja ütlesid:

— Kuulge, olge tasa, Sohwi poeg mängib.

Viiule mahe, laulew hääle tõusis kaunit läbi lahtise akna ka kantseleiülema Tolwaneni elukorterisse.

Kantseleiülema proua tuli saali, mille põrandat Sohwi praegu küüris.

— Sohwi poeg mängib imekenasti; ütles ta.

— Jah, proua, wastas Sohwi Manninen. Ja samas pühkis ta oma silmi musta lapiga, millega ta praegu saali põrandat oli pesnud.

— Kui hirmus, et tema midagi ei näe, tähendas proua Tolwanen.

— Jah, proua, kui hirmus.

— Nii kena ja armas poiss . . .

Vastamata jätkas Sohwi Manninen kiirelt küürimist. Ta ei tahtnud poja peale mõtelda, sest siis teadis ta, et pisarad teda wõidawad. Kuid mõtlemata ei võinud ta olla, sest poja õnnetus oli hirmus.

Ta teadis, et ta pidi proua Tolwanenile midagi teatama, sest poeg oli teda palunud seda teha. Aga senni pole ta suutnud oma poja palwet täita.

Ta teadis, et kantseleiülema proua selle teate üle saab hirmsasti wihastama. Ja Sohwi Manninen ei tahtnud kedagi wihastada. Kuid hoolimata tagajärgedest pidi tema seda tegema. Ta säästas aega, seda jõuab weel küll teha. Ta süda lõi kiiremini. Proua Tolwanen jätkas juttu.

— See on wäga kena, kui majas on nii hea wiulimängija, nagu Sohwi poeg. Kõik need õhtud on nii lõpmata kaunid mil tema mängib. Ta mängib imehästi.

Nüüd on paras aeg jutustamiseks ja Sohwi awas suu, kuid sõnad surid suhu. Ta kartis ega suutnud kantseleiülema proua otsa waadata. Ta waatas maha ja waikis. Proua kadus kööki, kus teda mitmed tööd ja toimetused ootasid.

Sohwi poeg seisis peegli juures ja mängis. Viul hõiskas ja nuttis ja ta hääled tõusiwad kõrgele warakewade liikumata õhku ja sattusid tänawa teisel poolle olewa maja akendest sisse.

Seal liikusid akna kardinad ja paistis noore tüdruku ilus käharpea. Ta põsed olid kahwatud ja silmis pisarad. Ta nõjatas pea aknale, waatas unistades tä-

nawale ja kuulas. Riidetud oli ta peenese hommikukleiti :

Sohwi poeg teadis, et tüdruk teisel pool tänawat kodu oli. Ta teadis ka, et aken lahti oli ja ta lehvitab kätt oma aknast.

Tüdruk teisel pool tänawat lehvitab wastu ja tõmbas siis pea kiirelt tagasi. Pisarsilmil heitistakoristamata woodisse ja nuttis . . . nuttis . . .

Ta ei jaks enam, ei jaks kannatada, ta peab siit ära sõitma. Ta läheb ja palub wanemaid, et nad siit ära koliksid . . . Talle tuli meele, et ta seda juba waremalt oli oma wanematelt palunud, ja wanemaid olid sellega päri olnud, kui nad aga teise korteri leiaksid. Aga korterid ei olnud kusageilt saada.

Pikali olles tuletas ta meele läinud aegu, ja ta silmi tungisid pisarad.

See oli ainult paar aastat tagasi, tema ja Sohwi poeg ! . .

Sohwi poeg maalis pilte. Ta oli hea kunstnik. Kaua ja hoolega oli ta õppinud. Ja siis ühel kewadisel õhtul oli ta küsinud : kas tahad sa mind ? Ta teadis, et Sohwi poeg teda jumaldas. Ja Sohwi poeg oli wastanud tasa : tahan !

Siis aga tabas Sohwi poega õnnetus ja ta kaotas silmanägemise. Arst ütles, et haawad paranewad aina jälgi jätmata, kuid silmad — ei kunagi.

Nüüd mängis Sohwi poeg hoopis teist wiit. Ta mängis tüdrukule teisele poole tänawat, kes lebas koristamata woodis ja nuttis.

Nii oli ta aina mänginud, sellest saadik, kui ta nägemise kaotanud, kui pimedus kattis teda kui pime öö.

Ka Sohwi Manninen seal kantsleiülema Tolwaneni juures teadis, kellele ta poeg mängis. Nüüd oleks ta pidanud sellest teatama. Kantsleiülema Tolwaneni sünnipäew sattus just suure reede peale, siis teati ka, et Sohwi pojalt oli waba õhtu. Terwe Tolwaneni perekond oli selle üle rõõmustanud, et Sohwi poeg tuleb neile isa sünnipäewaks mängima.

See oli juba selle maja traditsioon, et Sohwi poeg kõigil pidudel mängis.

Ja weel nüüd, kui Sohwi poeg oli wärwid wiuli wastu wahetanud, nüüd mängis ta kui ingel !

Sohwi poeg teadis kõike seda ja oli ema palunud teatada, et temal wõimata on mängima tulla. Ta oli lubanud tüdrukule teisel pool tänawat, et tema

selle waba õhtu tema pool mööda saadab. Waba oli ta õhtuti ainult siis, kui kinod kinni olid. Suurel reedel aga olid nad kinni.

Ta pani wiuli lauale, kattis seda hoolsasti ja tõmbas akna kinni. Tal oli nälg ja ta otsis ahju peidetud söögitaldreku üles.

Sohwi Manninen oli saali pörandapesemisega lõpule jõudnud ja kuiwatas käsi, kui proua Tolwanen tuli ja teda kohwi jooma palus.

Proua Tolwanen keetis aina head kohwi. Ta kartis, et Sohwi jutustab maja naistele, et tema kohwi on paha, ja siis, et mitte lugupidamist enda wastu kaotada, keetis ta ainult head.

Tema, nõnda ka kõik teised, olid eksinud Sohwi Mannise suhtes. Sohwi Manninen ei olnud niisugune, kes kõigile kõik edasi jutustas.

Ta mõtles enam, kui ta kõneles.

Nüüd, kui kantsleiülema proua teda kohwi jooma palus, tekkis temas wastu tahtmist mõte sellest kõneleda. Proua Tolwanen oli lahke, toitis hästi ja keetis head kohwi ja maksis töö eest ka hästi. Ta oli küll väga isemeelne ja nõudlik, kuid Sohwi ei olnud põhjust nurisemiseks.

Kohwi juues kõneles proua Tolwanen palju ja Sohwi Manninen wähe. Ta mõtles palju, kuid ei wõinud kõneleda. Ta tundis maja kombeid ja teadis, kui haawawalt ta teadaanne proua Tolwaneni ja ta pidu peale mõjub. Kõigest hoolimata pidi see aga sündima. Kohwi juues tuli Sohwi Manninen siiski otsusele, et ta sõnagi ei lausu. Las läheb nii, kuidas läheb, kuid ta ei kõnele.

Nüüd oli nagu palju kergem olla. Ta tundis, nagu oleks suur kiwi ta rinnalt weerend. Heameelega jõi ta weel pakutud kolmanda tassi tühjaks. Sattudes töötuhinasse, wiis ta woodiriided hoowi peale ja peksis ja tolmutas neid süütuid asju nii, et terwe hoow wastu kajas.

Ta ei kõnele midagi. Poeg wõib ise kõneleda. Terwe oma eluaja oli ta oma poja eest kui würosti eest aina hoolitseanud. Ja nüüd weel peaks ta oma poja pärast kannatama proua Tolwase wihatuju. Ei, tuhat korda ei !

Ta teadis väga hästi, kuidas see kõik majaelanikkude peale mõjub. Ta nägi juba ette nende kahjurõõmsaid nä-

gusid ja kuulis nende pilkawat naeru, kui Sohwi poeg pidul ei mängiks. Olgu — siiski ta ei taha, ei taha kõneleda.

Pidupäew oli käes. Tuttawad ja sugulased tulid kokku, kes hobusega, kes jala, kõik tulid sinna suure, wanasse äärlinna maija, kus kantseleiülem Tolwanen oma sünnipäewa pühitses. Kõik tüürikud olid majas ärewil. Kutsutud riietusid end hästi, nii kui oleksid nad teatri esietendusele läinud. Väielid ägedalt selle üle, millesse riietuda, et toredus teistele silma paistaks. Kutsumata isikud aga katsusid aegsasti majast lahkuda, et mitte kantseleiülema Tolwaneni pidurõõmu pealtkuulajaks olla.

Sohwi Manninen seisis Tolwaneni köögis. Ta ees oli suur tinast pesuwann. Teine abiline istus laua ääres ja ootas sööginõusid, mida nad koos pidid pesema

Saalist ja magadistoast kostis lõbus jutt ja naer. Lauad olid lilledega kaunistatud ja ägasid söökide ja jookide all. Kõigega olid nad õigeks ajaks walmis saanud.

Präegu peeti seal kõnesid ja siis algas kohwi joomine.

Veel korraks jookseb proua Tolwanen kööki. Ta oli näost punane, higine ja silmis ärrituse pisarad.

Nukralt ja tõsiselt seisis Sohwi Manninen pesunõu juures. Ta mõtles mehe ja poja peale . . .

Võõrad olid juba kohwi joonud. Sohwi Manninen abilisega olid pesemisega ametis. Nüüd tuli Sohwi poja kord esineda. Aga Sohwi poeg ei tulnudki.

— Kus ta on? sosistas proua Tolwanen higisena ja hädalisena.

— Ei tea, wist kodu, wastas Sohwi Manninen ja pesi endisest kiiremini.

Proua Tolwanen saatis oma wanema poja Sohwi poega otsima. See tuli peatselt tagasi ja teatas:

— Keegi ei wasta, ema. — Seal ei ole kedagi kodu.

— Kas Sohwi poeg ei tulegi? Kus ta on? küsiti.

— Ei tea, wastas Sohwi Manninen.

Majaproua läks kiiresti magadistuppa ja kõneles seal lõbusalt sugulaste ja tuttawatega, et keegi tema närwilist olekut tähele ei paneks. Ta otsal oliwad higipisarad. Kus on Sohwi poeg? See küsimus waewas teda higistamiseni. Ta tundis korraga, et toad on liiga kuunud, ja ruttas aknaid awama, et tuppa woolaks wärske õhk.

Ta awas akna. Teisel pool tänawat oli kuulda wiituli mahedat laulwat häält. Need hääled tulid üle waikse tänawa ja tõusid kantseleiülema Tolwaneni elukorterini. Nad lainetasid mööda tubasid, esiteks saali; siis magadistuppa ja kööki. Kantseleiülema proua istus. Ta jalad wärisesid, siis jooksis ta kiirelt kööki.

Sohwi Manninen seisis pesunõu juures ja nuttis. Proua Tolwanen tõstis haawatud uhkusega pead.

— See on häbematus, ütles ta wärisewal häälel.

Sirgena, uhkena astus ta magadistuppa, tõmbas aknad kinni ja pakkus wõõrastele lahke naeratusega maiustusi.

Kewadel.

Soome luuletaja Larin Kyösti.

Eks lõoke ju laotuses lõõrida lõõ;
õhus hõljumas kewade lained.
Lumi sulas ja laienes lillede wöö, —
siniwirwe ju weereb ja walgeneb õõ —
sõudwad lootuse ihade ained.

Ka rinnus mul soojus, mis sulatab jää,
millest hingitses hingesse halla;
ju ta wõitleb ja wõidabki tuimuse wäe,
elu õnnele lauldes siis õiendab käe —
päästes kewade tunded kõik walla!

Nüüd tahtel on tiiwad ja mõtetel lend:
ihkan kotkana pilwede sõudu.
Tuju murede muljetest wabastas end—
hõiska ühes sa, õde, ja ilutse, wend,
jätkub lauludel mõnu ja jõudu!

Koju tagasi.

Soome kirjanik Yrjö Heilala.

Pikaaegsete sügisvihmade järele tõusis päikese kuldne kera pilwita taevalle sätendama. Kuid see ei rõõmustanud proua Martat. Tema mõtted keerlesid nii kui ennegi ühe ja sellesama asja ümber. Tulewal pühapäwal saab tema ainuke tütar leerist lahti. Abielu lahutuselepingu järele peab tütar siis isa juure minema ja siis ei ole proua Martal enam last.

Samal ajal tuli teenija tuppa ja ulatas temale kirja. Proua Marta nägi oma adwokaadi büroo templit ümbrikul ja punastas.

— Minu adwokaadilt — mõtles ta. Muidugi mõista tuletab ta mulle meie abielu lahutuse lepingut meeles — nagu oleksin mina seda neil aastail hetkekski unustanud. Peale leeri läheb Hanna isa juure

Ta awas kirja, luges seda mitu korda läbi ja ruttas siis tütre tuppa.

Noor tütarlaps põlwis kapi ees ja pani raamatuid selle sahtli. Ta nägi välja, nagu oleks ta nutnud, ehk ta küll praegu emale rõõmsalt wastu naeratas.

— Emakene, kallid, mina tahan mõned asjad siia jätta. Kui ma siia sind wadata tulen, on minu tuba kodusem ja ei tundu nii wõõralt.

Isal on muidugi raamatuid küll.

— Hanna, armas laps, kas wõid arwata, mida adwokaat mulle siin kirjutab? Mina kirjutasin temale mõni aeg tagasi, kui raske meil üksteisest lahkuda on ja kui juhm on isa mõte sind minust lahutada. Ja nüüd!

Wärisewail kätel ulatas ta kirja tütrele.

— Ole hea ja loe.

Walgewaterlise tütarlapse pea kummardas kirja üle. Ta waates oli salajane tusk ja ta sõrmed wärisesid kirja hoides.

— — — — Wastuseks teie kirja peale sain herra Wenholalt kirja, milles ta teatab, et tema mingil tingimisel ei taha oma tütre suhtes wägiwalda tarwitada. Jääb neiu Hanna parema meelega ema juure, siis loobub isa wabatahtlikult temale määratud õigusest. Ta wõtab tütre,

wastu ainult sel juhtumisel, kui ta oma tahte ja rõõmsa meelega tuleb.“

— Hanna, Hanna! rõõmustas proua Marta ja tema weel noorewõitu nägu säras rõõmust. Kas sa saad aru, wäike tüdruk, et sina wõid nüüd minu juure jääda?

Hanna seisis liikumata ja waatas kaugele aknast välja.

— Kui kaunilt isa talitab, ütles ta wiimaks.

— Aga Hanna, kas sina siis ei rõõmusta?

Aeglaselt pööras tütarlaps oma näo ema poole.

— Sa tead, armas ema, et mina teid mõlemaid ühte wiisi armastan.

Ta pani käed ema kaela ümber ja jätkas:

— Ja mina tean, kuidas ta igatsedes ootab seda päewa, mil mina tema juure tulen. Selgesti näen ma seda kodu ja seda suurt hoonet, kus ta töötab. Sealt saadab ta oma head mõtted minu juure. Mõttele ometegi, armas ema, kui üksinda, kui üksinda ta on!

Ja Hanna hakkas nutma. Uhkena, sirgena seisis proua Marta tütre ees. Ta ei teinud vähematki katset teda rahustada.

— Sa pead seda ise kõlge paremini teadma, ütles ta külmalt. Kuid pea igatsedes sa jälle tagasi, aga siis — siis ei taha mina sind enam. — Kas kuuled seda, Hanna!

Tütar nihutas end akna juure.

— Kuidas sina wõid nii moodi minuga kõnelda, ema? Ei, mina ei tule mitte tagasi, kui sina seda ei taha. Selle asemel teen mina isa õnnelikuks. Tema saab uuesti nooreks ja rõõmsaks. Meie töötame ja jutustame koos ja hoolitseme üksteise eest. Mina tahan tema elu rõõmsaks ja mugawaks teha. Oi, ma tahan nii palju!

Järgmisel pühapäewal sai Hanna leerist lahti ja proua Marta saatis oma tütre kiriku.

Midagi wõõrast liikus ta põlewas rinnas ja jumalateenistus mõjus wõimsalt ta peale.

Kas ta kunagi ei armastanud? Kas tema tõsine, peaaegu raskemeelne mees ei õpetanud temale mitu, mitu korda, mis armastus on ja mida ta teeb. Nüüd jällegi näitab ta, mis armastus on, andes tütrele wabaduse walida.

Kerge südamega oli ta oma mehe juurest ära läinud. Wälja elurõõmudesse ja wabadusse sellest sünkast ja painawast üksindusest. Kuid elu oli temale ikka tühjemaks ja otstarbetumaks muutunud. Wiimaks tuli päew, mil ta nägi, mida ta oli kaotanud. Sel päewal waldas tema südant esimest korda meeletehede ja kahetsus. Ta kahetses, et ta ei tasunud mehele armastusega tema hella hoolekannet.

Sõnalausumata tulid ema ja tütar kirikust koju. Koju jõudes pani Hanna oma käed ema kaela ümber ja hüüdis:

— Ma olen õnnelik ja rõõmus korraga, ema! Minul on neil päiwil olnud wali wõitlus endaga. Ja sellest pean ma sinule enne ärasõitu jutustama. Sina oled niisama hea, kui isagi, kuid sinul on seda raske näidata, isal aga sellewastu on see õige kerge. Mina ei wõi teda üksi jätta. Mõtlesin ometi, kui ma wiimati ta juures olin, nägin, et ta oli halliks läinud. Kord, kui ma millegi asja üle südamest naersin, wõttis ta mind sülle, pigistas rinnale ja ütles siis: „Kui ma kuulen sinu naeru, Hanna, siis tundub, nagu oleks sinu ema jälle siin.“ Ja, mõtlesin, ema, siis ei wõinud isa enam enda üle walitseda, waid nuttes läks ta teise tuppa. Aga, ema, mis on sinul wigaga?

Proua Marta naeratas ja naeris ühel ja samal ajal, kui ta wastas:

— Kas ta tõesti nõnda ütles? Oi, Hanna, kõnele minule temast. Ära karda

temast kõneleda, sest kas sa ei näe, kui õnnelikuks see mind teeb.

Hanna pani seda küll tähele, kuid sel hetkel ei suutnud ta emast aru saada. Hanna tundis, nagu ei oleks terwel sügisel päike paistnud nii soojalt ja armsalt sellesse hoonesse.

Hanna magamistoas olid reisikohvrid jubasõiduwalms. Kurwalt libises Hanna waade oma reisukohwrit ema näole. Kuid proua Marta ei olnud kurb ega nukker. Kohates oma tütre kurba waadet, lahkus ta naeratades tütre juurest ja läks oma tuppa.

Natukese aja pärast tuli ta tagasi, hoides käes kimpu pesuga, siidi kleiti ja pikka hommikukuube, mis temale hästi sobis, nagu ta mees talle kord oli tähendanud. Ta awas ühe reisukohwritest ja pani riided sinna sisse.

— Mis sa teed, ema? hüüdis imestanud tütar ja kuum puna lehwis ta põskedele.

— Näed, et mina täidan oma reisukohwrit, armas laps, sest mina tulen sinuga kaasa. Kas arwad, et isa selle üle rõõmustab! Ehk wõin mina weel osagi heaks teha sellest, mida olen tema wastu patustanud? Kas arwad, et meie mõlemad wõime teha temale kodu rõõmsaks ja mugawaks, aidata ja ergutada töös, jalutada temaga ja tasa silitada tema juukseid — tema halle juukseid?

— Ema!

Rõõmuhüüd pääsis tütre huultelt. Rõõmust tummana wõttis ta ema ümber kinni.

Kiiresti walmistas ta end linna sõidule, sõiduks isa juure, teekonnale, mis nii õnnetuna oli paistnud, kuid nüüd pidi neid wiima lepitusele ja rõõmule.

Toonid.

Ungari luuletaja Ernő Szép.

Kas istud sa kord pianiino ette, kui uneledes hilisloona waatab sinu tuppa, ja otsid klahwe osawuseta ning wiibid mängu juures sihitumalt ootes?

Mul luku taga, ah, on noodid; kui laps ma otsin toone siit ja sealt, ja olen ometi siis ligi heale muusikale, kui salajase lauluwiisi looja . . .

Ja waiksed waimud wastawad mull' keeltest, ja imekaunid ilmad tulewad ja läewad, ja kadund walud, rõõmud lauawad kõik hõisates ning kurtes; ja murtud sõnakatked mööduwad mu kõrwust, lust, õõ ja surm — weel palju muidki asju — mu südagi ja kõik, ja kõik, ah, ütelda ei suuda! . . .

Üürike.

P. Grünfeldt.

Kui üürike, kui üürike
on meie eluiga!
Ja ümber meil kui müürike
on wiletsus ja wiga.

Et nõnda üürike on ta,
siis hea on olla waja
ja ilmas nõnda elada,
et õnnest täituks maja.

On waja teha ainult head
ja ial mitte kurja;
mis elus tegema siis pead,
ei kunagi läe nurja.

Siis kaob su ümbert müürike
ja wiletsus ja wiga:
kui ongi elu üürike —
täis r õ ö m u on su iga!

Sinn mere all.

Inglise kirjaniku Mag Pemberton'i romaan.

11

Eugew, üleni alasti teha ahwardas meie
poole wägewate ruskatega, ja enne kui meie ta
peale lasta oleksime suutnud, hüppas ta wette.

See oli kõige üllatavam lugu kogu sel juhtumusriffal ööl. Mees oli nii äkki tulnud ja nii äkki kadunud, et teda ainult ära mõistis tunda — see oli rüugearmine rööwel Kees Denton, kes wiibis linna kõige alumistes kätikes luku taga ja nüüd nähtawasti — ei tea, mis moel — jalga oli lastanud.

„Kees Denton!“ hüüdis ma üllatatult.
„See oli Kees Denton! All on wist suur õnnetus juhtunud, poisid, suur õnnetus —“

Tahtsin parajasti alla linna tormata, kuid seal seisis juba wana Clair de Lune trepil ja mis tema teatas, oli hirmsam ja kohutavam kui kõik muu, mis ma näinud ja üle elanud sellest ajast saadit, mil tõstsin oma jala sellele nestud Ken-saarele.

„West on siia tunginud! hüüdis wana mees. „Meri matab linna oma alla!“

Nüüd teadsin ma kõik. Rööwel, kelle wastu meie huwi polnud tunud, oli mingisugusel moel ühe kaljuseina wõdi ta ainult weeinse akna purustanud, ja nüüd ahwardas meid meri üle ujutada.

„Ei, ei, wõimata!“ ütlesin ma hambaid kiristades. „Mis peab seal neist saama, kes asuwad mastnahoones? Ja kuidas peame kapten Nepeeni päästma?“

Duncan Gray tuli lepi najal üles, ma kandsin ta rahnu tippu ja panin sinna maha.

Duncan Gray ütles rahulikult:

„West on igatahes siia tunginud, kuid ta ei saa kogu linna üle ujutada, sest ülemised kätikesed asuwad kõrgemal kui meripind. Mida toiduainetest wõimalik on päästa, toome üles; mastnahoones asuwad töölised wõiwad kõik wabalalt ja ilma ruttamata ära tulla. Kapten Nepeenile wõtme paadiga järgi sõita, see ei anna ta weel mureks põhjust. Palju halwem on lugu joogiweegri. Kuidas suudame end selles küsimuses aidata, kapten?“

„Jstusin maha kaljude ja mastin oma näo kätikesse. Näis, nagu oleks kõik lõppenud. Meri ise kihutab meid meie kindlusest meie toidu ja joogi tagawara hakkab kahanema, ja kui meile rööwliid enam midagi teha ei saa, siis astuwad nende asemele nälg ja janu!“

„Doctor,“ ütlesin ma lõputu kindlalt, „meie oleme mehed ja peame ka selle järgi üles astuma. Naised koondugu suure saari, sest nii kõrgele wesi ei tõuse. Kui meie joogiwesi otsa peaks lõppema, siis lähem ma homme kolme mehega saarele ja toon sealt liha. Kapten Nepeenile aga wõtme paadiga järgi sõita.“

Duncan Gray noogutas pead; siis jäi ta mõtlema; kuid nüüd aga wana Clair de Lune juttu, ja mis ta ütles, tundus meile hiiglastarklusena:

„Kees Denton on linna weega üle ujutanud, teade sellest et tohi aga jahitawale jätta, see on kindel. Ja kui Czerny sellest teada ei saa, oleme päästetud.“

„Dignus,“ ütlesin ma rahustatult ja kobe ära: „afid minus uued lootused. „Kui Czerny meie õnnetuselt midagi teada ei saa, on ta meie

waistu wiisakam. Kuulge, Dollh, wlistage ometi lord kapten Nepeeni, mis tal seal udist on?"

Noormees wlistas kolm korda ja sama arwu wilefid sai ta wastuseks. Seal oli koi korras. Kaskisin paadi lahti paasta ja kaskisin kolmel mehel fiske astuda, et kapten Nepeeni jargi soita.

* * *

Megamisi moodsid minutid, pooled ja terwed tunnid, kuid merel polnud midagi naha. Megamisi hakkas taewas ahetama, ilma et Czerny mehed uuele kallaletungile oleksid asunud.

Lookord ei osanud ma seda seletada, nuud kull.

Kord kuulsi me kull suurtilaksmist ja elawat puskraginat sealtpoolt, kus jahilaew anrus oli, kuid see tekitis waewalt kaks-kolm minutit, ja siis oli koi jalle wait.

Uu, pimebas linnas, palwetasid naised paastmist, alewal kaljutipul walwasid mehed ja ootastid poksawa sudadega hommikut.

Uu, kas ei tule weel hommik? Kas idapoolne taewas ei lahe kunagi walget?

Meriröömlid jatsid meid rahule ja nais, nagu ahwardats meid ainult üks hadaoht, nimelt alt, ala korgemale toudwa mere poolt.

Megajalt saatsin kellegi oma meekrest alla, et ta weetoudu tahele paneks ja sellest wiibimata teataks.

Wahutades ja kibrutades tungis wahel west fiske, ei tea, missugusest kormaltagust, ja ifka korgemale toudis ahwardaw lainetus.

Arwasin, et koiige parem on, kui asume koi kalju tippu, mida weel west, ifegi koiige suurema toudu ajal, oma alla pole matnud, kuid arstil oli sootu teine, woiid delda, suureparane mde.

"Suletagu trepikaidu rauduks!" haidis ta rboomfalt. "Ta tiwad awanewad walgapooles, mis tahendab: mida enam peljawad lained ta wastu, seda kindlamini surutakse ukse tiwad wastu kaljuseina. Iii ei-paase tiifagi wett fiske."

Neid sonu kuuldes, sain aru meie paasemismodimalusest.

Nahkawastit oli ka Czerny weehadaohuga arwestanud. Ta oli warawad nii ehitanud, et nod tarbelkorral woiid kasutamist leida tammbena.

Ta kui olime suenud raudwarawad, olime tdepoolest mere eest koititud, sest ifegi wist Londoni dokkide tammid ei kaitse randa paremini, kui merealuse linna ulemisi lordi need raudufjed.

Weili aega enne hommiku tulekut, tuli ka mis Ruth ules ja lobises nii lootuskrikkalt ja lobusfakt tulewast paewast, et ma koi kartused korraga murka heitsin.

"Tunnen, Jasper, et meie kannatused hakkawad looppema," algas ta "Röömlid ei tungi meie enam kallale — sest milleks on nad senni wiititanud, kui neil see kawatjus oleks olnud? Kullap naete, et homme koi paremuse poole pöördub' sest tana oosel peab mitagi juhtunud olema, mis meid koiigist halbustest paastab. Woiid olla, tuleb weel torm, mis röömlid laiati peljab ja saare uduft wabastab, nii et meie jalle seal elada woiime."

"Uu, mis Ruth," wastasin ma onnelikust, "kus Teie wiibite, seal pole udu, waid ainuulsi kuldne paiksepaiste, ja annaks Jumal, et see nii oleks, nagu Teie raagite — ja et meie mitte ainult saarel, waid kogu elu koos woiifime rannata."

Wimasid sonad uitlefin nii tafa, et ma neid peaaegu ifegi ei kuulnud. Woiid olla, ei kuulnud neid ka mis Ruth. Et ta seda aga aimas, sellis po'nud kahtlust, sest ta naeratas minu poole, kuigi ta sonagi ei lausunud.

Kaua wailisime meie molemad ja termel kaljuhargal ei raagitud ainuulsi sona, kunnit idas arfas paewawalguse esimene kiir.

Ukfi laks taewas walget, ilma uleminekuta, nagu see alati sunnid troopilawail, kuid meile tahendasid need paar minutit igawikku, sest pimedus oli meie jaoks uhtlast ka hadaoht ja hukatus, kuna paewawalgus sarnanes elule ja wabastusele.

Kui hamariku warjud ifka enam ja enam kadufid ja heikiw walgus kattis lained" hakkasime meie aru saam, et kadunud pole mitte ainult oo, waid ka koi meie kannatused ja waewad.

Koiid mehed, kes seifime seal kaljutipul, kiskufime mitsid peast, langefime polwilt, ja ukfmeelfelt kolas meie suust tauupalwe koojale: "Woiid nuud Isfantat, wagemat kuningat kiita!"

Jahlaewa polnud kusagil naha — Czerny oli pogenenud. Kui ta naigi, et lorduwast kallaletungist asja ei saa, loi ta oma naha paraft warifema ja jattis oma rööwselftkonna alatult saatuse hoolet.

Nais tdonawok, et röömlid paraft luhtunud kallaletungil ndufid laewale wotmist, sest sellega oleks neile wotimalus awanenud kuhugi sadamasse paasemiseks, kuid Czerny polnud wist sellega nous. Sellest siis ka juurtiifipaugud ja puskragin, mida hommikul merelt olime kuulnud.

Czerny oli lahfunud.

Küstimus oli, kas sellega meie seisukord on paranenud või mitte? Röövlid, kes maha jäid, võisid alnult sel puhul eluga pää eda, kui nad kindluse oma meelevalle alla said. Ja kui neile muud midagi enam üle ei jää, siis on kindel, et nad selle sammu astuvad.

Kangel merel ahwardas neib näljajurm, ja võimata oli oletada, et nad selle saatusega lepitavad, kui filmapiiril patstab päästmine! Nälg ja pikaajaline häda ühest poolt, teiselt aga vähemalt kas või liire lõpp, kui mitte elu ja tulevik!

„Poisid,“ ütlesin ma pärast esimest imestust, „oleme jõudnud selle loo lõpuni. Meil pole nende waeste kurabitega midagi pistmist,

neil samati melega mitte, ja omati tean ma, et nad peagi põhjuse leiavad, et meie üuesti naha kallale tungida. Meie ei saa neid awitada, nemad meid samati mitte. Aga halba meie neile jennit ei tee, kunni nad meid rahule jätavad.“

Seepeale vaatlesime tütt aega hädasolewate meriröövlite tgemust, kes sihita merel edasi-tagasi liuglesid.

Kord kadusid nad kassu taha, kord tulid nad jälle esle ja mõtsid kurti meie peale, kuid nad ei ahwardanud enam ega tõstnud sõjariista meie vastu.

Õõpüks üh'nesid kõit paadid üh'eks sagaraks ja hakkasid meile aegamisi lähenema.

Ü's paadisõljustest wibutas aeru, mille külge oli kinnitatud tütt purjekilet, ja kuna nad meile lähenesid, hüüdsid nud esialgu arusaamatuid sõnu.

„Noh, et need seal rahu paluwad, seda näeb iga laps,“ ütles Beeter Bligh, „ja see on kurb lugu. Mu õnnis isa armastab ütelda: „Mulgul anna talle ü's wastu lagipead, siis alles alusta läbirääkimisi.“ Ja see oli hästi õeldud.“

„Minult kahju, Beeter,“ wastasin ma naljatades, „et Teie waene õnn's isa praegu mitte siin ei wiibi, sest nende waeste kuraite nääd oleksid Teie isa sõbralikkude rusikate cest waga tänuksid.“

Selle üle naerfime meie kõit.

Kumal lugu, kui nende meestega siin sobime, sest tarbeorral pöörasid nad oma sõjariistade otsjad jälle meie wastu. Ja siis ei teaks üksi lõppu ennustada

„Meheid on kõigepealt näljased, ja tühi kõht mõib nii mõndagi,“ ütles wana Clair de Lune „Kõigepealt ettewaatust, kapten, sest kergesti mõiksime oma heafüdamlikkust kahjatseda.“

„Ma ei kardane neid ja ei wiikane neid ka enam, sest nad on õnnetud,“ lausus Gray. „Meie kõit oleme inimesed, ja meie kohus on

oma ligimeest armastada, niipea kui ta hädaohus wihib.“

„Ma ei kardane neid ka, doktor,“ ütlesin mina, „kuid ma waletaksin, kui ütlesin, et neib seepärast armastan. Minu armates pole ka Dolly nende nadifaeite sõber, kuigi ta sõba on pehme kui wõi, eriti kui ta wälkse Rosamundaga kokku puutub. Kas pole mul õigus, poisid?“

Dolly punastas kõrwuni, Beeter Bligh aga hakkas piiblit meele tuletama: „Armasta oma ligimeest, nagu iseennast.“

Selle üle pidime meie kõit naerma ja see naer andis meile niipalju julgust, et kõit loos alla mereranda ruttasime ja, kaljurahudel seisies, rööwliid waatlema kuskufime, kes meile aegamisi lähenesid.

„Holla, poisid!“ ütendas nelle Beeter Bligh wastu. „Kuhu tahate selle ligulätuga jõuda?“

Rööwliid tõusid paatides püsti, tõstsid lääd taewa poole ja wastasid paluwal toonil:

„Wett — Jumala pärast, andke meile wett!“

„Kust Teie siis teate, et meil wett on,“ larmas Beeter Bligh.

Selle cest on Barnabas hoolitsenud!“ wastas üks rööwliitist. (Barnabas'iks kutsusid mehed Czerny). „Eksiternis on wett küllalt.“

„See näru on ise plehku pannud,“ habaldas teine. „Ta ütles, tal olla San Franzisko tähtsad asjad ajada.“

„Oh, oleks ta mu sõrmede wahel: wirtes kolmas: „Mu kõri on kuiw kui kõrbeltiw. Halastage, andke meile wett.“

Nüüd habaldasid nad kõigis ilmakaertes ja palnasid wett; seejuures tulid nad meile nii lähedale, et iga üksiku kogu teraselt mõisime silmitseda.

Weel kunagi elus polnud ma eestujulikumaid wõllarooget, wastikumaid näguksid loos näinud.

Dugewa kehaehitusega hiiglased, laiaõlalised hollandlased raudiete musklitega, salebad, peened itaallased, wälkfed prantslased, wiltu silmitsed greeklased, neegrid wälkumate filmadega ja kohutawad mestitid — seisid üksteise kõrwalpaatides ja püüdsid üksteisest üle karjuda.

Alles nüüd nägin ma, kuiwõrra halastamata meie nendega eile õmber olime läinud. Mehed olid kuulibega üle kallitub. Ühel olid käsi, teisel jalg läbi lastud, ja jälle teistel olid nääd weregaga kaetud; ja ka paadid olid auklised. Nüüd sain ka aru, mispärast need mehed alla andsid.

Kuid kuna mind ühestpoolt liigutasid kaastunne ja halastus, nendega läbirääkimisi alustama, soowitas teisestpoolt mulle mu terwe mõistus, et kihutaksin nad rahnu juurest eemale ja jätaksin nad saatuse hooletaks. Sest lõp-

pubelõpüks ei suutnud meie wäikene salikond nendega istsagi mitte hakkama saada, kui nad oma sõjariistad tarwitusele wõtawad! Ja kes teab, wõib olla, on isegi allahetmine ainult pettus, et aga meile wõimalikult lähedale pää- jeda?

Magu oleks Peter Bligh minu mõtetest aru saanud, kehitas ta halwaks panewalt õlgasid ja ütles:

„Oleksin hea meelega neeger, kui meestel praegu sawatus oleks meile kallale tungida! Palja käega annaksin igaühale neist praegu kõr- wakiilu, kuid wett ei wõi meile neile mitte anda, lii sal põhjusel, et meil teda enestegi jaoks pole.“

Clair de Lune aga, kes targem oli ja oma „pappenheimlast“ paremini tundis, ütles pead wangutades:

„Ärge laske neid nii lähedale tulla, kaptein! Need on mäga kardetawad ja hulljulged rõõw- lid, ja niipea kui nad wett saawad, targawad nad meile kobe näkku. Ütelge neile, et kõik isternid on tühjad. Siis armawad nad, et meie peagi wälja sureme ja jääwad seda oo- tama. Ärge andke neile midagi ja ärge laske neid siia rahnule!“

Kuna Duncan Gray ja kapten Neepen am- bes sama juttu ajasid ja ka mina sama arma- mist jagasin, läksin ma kaljuserwale ja ütlesin:

„Annan Teile hea meelega wett, kui ainult ütlete, kust ma selle pean wõtma, kallid sõbrad. Kuid seda, mis mul omal puudub, ei saa ma ometi Teile anda. Zuba eilsest saadik kannatame meie Janu ja tahakime hea meelega teada, kus wesi seisab. Warsti tuleb wihma, ootame weidi, siis saame kõik juua.“

Nad lasid mind wabalt lõpuni rääkida, ei saanud minust aga nähtawasti sugugi aru, sest togu aeg hädaldasid nad edasi: „Wett Wett!“ Ja kui ma fordastin, et meil wett ei ole, haaras üks nabikaaltest kähku oma püksi järgi ja lasti sellest ühe paugu kapten Neepeni peale, kes järgmisel sekundil surinult merde kukkus!

„Halastaja taewas!“ hüüdsin ma lohkunult „Müüd tapsid nad kapteni ära!“

See mõrtsukatöö oli nii kähku sündinud, et meie kõik hirmu pärast kiwinesime. Püksi- rohu walgatus, pauk, karjatus ja seejärgi mere sulpsatus — see kõik järgnes üksteisele nii ruttu, et meie oma mõistust ei tahtnud uskuda.

Weel praegu tõusewad mu juuksed püsti, kui mõtlen merirõõwliid meid kõiki ju niimoodi oleks wõinud tappa, sest seisime kui puutüüid kohal!

Õnneks aga ei mõtelnud nad isegi unes niisuguse teo peale, waid pöörasid filmapillse

oma kaasklase wastu, kiskusid püssi ta käest, löid talle päraga pähe ja tõukasid ta siis merde.

„Meie pole selles asjas osalised!“ linnitasid nad meiliku kirjaga „Jat Biibow on selles ainuüksi süüdi, ta oli alati kõige halwem meie hulgas! Ärge karistage meid kõiki selle eest, mida üks meie hulgast on teinud! Waadake, meie heidame oma sõjariistad merde, kuna meil neid enam waja ei ole.“

Sahmatanult kuulime neid sõnu, nägime nende tegu ja ükski meist ei liigutanud end, kui rõõw- lid oma püksid ja noad wette heitsid, mille järgi nad warustatud ainult paljaste kätega, meie poole hakkasid aerutama.

Selle muutuse peale polnud ka isegi unes mõelnud, merirõõwliid andsid täiuslikult alla — just sel filmapillgul, mil nad meid ilma iga wastupanuta maha oleksid wõinud tappa. Sest meie seisime kõik all tagurannikul ja kuulipuis- taja juures polnud ainuüksi hinge.

Kuid mis oleksin ma nendega peale pidanud hakkama? Kas tohtisin neid kaljuhargjale lasta?

Meie mageda wee tagawara oli nii wäike, et ma sellest istsagi ära ei wõinud anda, ja ka meie seisuford polnud palju parem, kui neil meestel seal paatides.

Meri oli merealuse linna juba oma alla matnud, õhupump ei töötanud enam, naised asusid kaljutipule tulewal trepil, kuna tõus- wad wood nad tubadest olid kihutanud; saarel lasus weel tihe udu, ja filmapiiril polnud ai- nuüksi laewa näha.

Mida pidin ütleva wõidetud rõõwliitele? Mitte midagi muid, kui seda, mis ma tõepoo- lest ka ütlesin:

„Meie saatus pole sugugi parem kui teie oma. Kannatage teega rahulikult ühes meiega!“

Magu juba mainitud, ulatas rahn, millel asusime, samuti kui teine, mis moodustas ju- repääsu linna alumise ukse juure — nii kõrgel üle meripinna, et ta isegi kõige suurema wee- tõusu ajal lainetest puutumata jäi; kuid weest wabad polnud mitte ainult lõpptipud, waid peale nende weel terve hull suuremaid ja wä- hemaid, mitmekesise kujuga kaljusid, mis kõik olid kuiwad, niipea kui algas mõõn, nii et sel ajal wõimalik oli wabalt ja kuuwalt-ülemise wärawa juurest alumise juure minna.

Pärast seda, kui meie merirõõwliid minema olime saanud, aerutasid nad selle teise kalju juure, ja kuna parajasti mõõn oli alanud, ronisid nad kuuwadele, paljastele kaljudele, ja heit- sid ahastuses sinna maha, lootuses, et saawad weidi magada ja end kosutada pärast raskeid filmapillse.

Meie aga tundisime niimõrra kaastunnet nende waestega, et et tahtnud neid sellelt kaljult mi-

nema elhutada, kuigi nad meie nii lähedal olid, et jooksites poole minuti jooksul meie juures oleksid wõinud olla.

Õnnetud olid aga niimõrra wästinud, meie iseseewõrra tuimaks läänud hädaohtude wastu, et meie sarnase meeleheitliku kallaletungi peale jugugi ei mõelnud.

Soogimee küsimus lähemal päewil walmitas meile palju enam peawalul!

Merirööwliid lamastid merele õige lähedal kalludel ja seal tabas neid Jumala karistaw käsi.

Pilt, mida warsti pidime nägema, oli; niimõrra närmewapustaw ja kohutaw, et ma weel praegu, kui selle peale mõtlen, sulgegi ei suuda kästada.

Ja kuna ma põlsuma südamega maalin musti tähti paberile, tumeneb mu pilt, sest punased, werised warjud libisewad temast mööda.

Kui tagasi mõtlen selle hirmsa tunni peale, kus Jumal meid wabastas nendest õnnetustest, ärkab weel praegugi mus kaastunne ja halastus.

Jumal on mu tunnismees, ma ei soowinud nende inimeste hukkumist ja olin juba otustanud, et lasen nad hommikul meie kaljuharjale tulla, et nad seal rahulikult wõiksid magada, kuid saatuse raamatus seisis nähtawasti teine otjus, ja kõige paremgi tahtmise juures ei saanud ma seal midagi aidata!

Kahjatuswäärised inimesed lamastid segiläbi kaljurahnudel, üks kuival, teine pooleldi wees, ja oli näha, et neid midagi enam ei hwiitanud ja nad isegi surmaga olid leppinud, — kui äkki merest kerkis hiiglasuur polüüp, kes ühe käega kõige lähema merirööwli järgi kahmas ja oma hirmsalt-tisawa ohwri alla meripõhja tõmbas.

Teljed rööwliid kargasid mõkrates püsti ja põgenebes ja tõugebes paatide juure, kusjuures nende kohutaw ahastustisa õhu warisema pani.

Kuid kui wähesed neist jõudsid paatidesel

Ümber rahnude ldi kogu meri kihama; terwe meri oli täis neid hirmsaid elukaid, jada kleepiwat, painduwat kätt pühksid, kobasid üle kaljurahnude, ja häda seilele, keda nad puutusid!

Wahel tuli üks neist põrguolewustest meilegi nii lähedale, et wõisin tähele panna pöörlewaid silmi, nägin werd walguwat sealt kohalt, kuhu inemistäsn enese oli finnitunud. Ja kuulsin wiimise läbiatama kihjatuse kauge wastufaja.

Siis hakkas kogu meri wahutama.

Hiiglaelukate hulgas wapustasid mere seewõrra, et wesi koguni meieni pritsis, ja et merd kattis wastif, liimane ja walge waht. Siis

jällegi nägime sügawikust läbi wee polüüpide rohkeid silmi meid uurimat.

Ja selles tondilikus walguses nägime kägistatud mererööwliite wilmiseid tujatusti, wägewate polüüpide-käte usfwingerdusi, kuidas elukad oma ohwrid enmast wastu surusid ja neil hinge sõna tõfies mõttes kehast imesid.

Mõltsed kohutawalt-toored minutid!

Nad ei kestnud kaua, kuid ometi näis, nagu oleksid nad wälданud aastasajad.

Weel praegu kõmab mu kõrwus paljude inimeste appihüüd, weel praegu näen tufsuwaid ohwrid, keda meripõhja kistakse.

Seisem loor üle kogu selle loo ja ärgem räägitgem sellest enam. Sest jurm iseenesest pole ei inetu ega wastif; on olemas surmalikte, mille õudust ei suuda ükski kirjeldada, mis ületawad iga kujutluswõime!

* * *

Õduna paiku awanesid taewawarawad ja algas wihmasadu. Samal ajal tõusis äge idatuul, mis mõitlusse astus saare uduga. Nagu suured taku'oonlad — taganes udu läänepoole; saare õht hakkas terwenema.

Läksin alla mis Ruthi juure ja teatasin talle lähidates sõnades, mis wahpeal jõundinud.

„Mu wäike magus Ruth,“ ütlesin ma, „õõ on möödunud, tõueb päike — meie päike!“

Ruufjubes langes ta mu rinnale. Uneaeg oli tõesti lõppenud, kätte oli jõudnud wabastuse ja lunastuse tund!

25.

Algab päikseäeg.

Ken-saare kummalise loo olen seega ära jutustanud, jääb ainult weel üle, et seletaksin paar asjaolu, mille kohta lugupeetud lugeja weel lähemat teada tahaks saada. Seega jutustan siis ilusti järgi mööda, mis meie weel üle elafime.

Kõige pealt leidsume meie Edmund Czerny surnuteha musta kaanitiigi kaldalt, kus Beeter Bligh esimesel ööl esimese merirööwli oli uputanud. Clair de Lune leidis ta üles, kui meie pärast udu lahustumist jälle saarele olime kolunud ja seal lõbulas tujus läbi meisa hullusime. Surnuteha oli juba kange ja külm, kandis aga jumaliku karistuse märki näol.

Seisatasime ta ees ja waatlesime kaua ja waitides seda uhket, tigeat nagu, awatud silmi, mis wahtisid taewa, selle taewa poole, mille hiiglast nad enam ei näinud, mille soojust nad enam ei tunnud!

Justkui elus, kandis see ilus, aus nagu ka surmas nende halbade kalduvuste pitsatit, mis teinud kõrgeandelisest inimesest püstikuradi.

Maakera on kannud ainult wäheselid sarnaseid inimesi kui Edmund Czerny, ja ka tulewikus pole wist sellesarnaseid inimesi palju; ta oli hullumeelsuseni julge, piirita auahue, waimuhaige inimene, kelle ihjus, kullaahnus olid wälja arenenud hukutawaks haiguselks, ilma milleta temast oleks wõinud saada inimsoo kõige suurem heategija.

Nüüd lamas ta surnult meie ees. Ta oli lõiganud, mis sülinud.

Ta oli riietatud selle Wene rügemendi mantlisse, kes ta oma litgete hulgast oli heitnud.

Teemantsõrmus ta sõrmes oli sama, mille talle wäike Ruth oli annud, kui ta Nizzas end temaga oli kihlanud.

Ja surmanud oli ta ubu, salafawal, mõrtstufalik ubu, mis niipalju tublid merimehi oli tapnud, sellest ajast saadik, mil laewad sin randa lasti jooksta.

„Wist eileöösel on ta surnud, ütlesin tafa, nagu kõnelesin iseenelega. „Ta oma mehed astatasid ja maale, pärast seda, kui nad ta jah-laema paljaks olid rööwinud. Saatuse tunneb paljugi õnnelikke pööranguid, kuid kas see on õnn? Igatahes on ta unes surnud, Jumal oli ta wastu armuline.“

Wana Clair de Lune raputas kurwalt pead ja ütles:

„Ma ei katsugi selgete teha, kuidas ta on surnud, ei tunne ka lahjatust. Olen [midagi näinud ja üle elanud, kuid juba unustanud. Puhaku rahus — homseni.“

Ta puistab paar puukoja korjuse üle, märkis koha ära, et teaksite teda leida, kui tahame maha matta.

Etis rändasime edasi läbi metsa, tundsi röömu elust ja mõtlesime järgi inimsaatusse muutlikkuse üle, mis meid eilisest hulatuselt päästnud tänase elu jaoks.

Ja see muutus oli nii imelik, nii uskumatu, et ma, kui astusime metsast lõhnawale, päiksepaistele wäljale, äkki wana prantslase poole pöörasin ja kahelbes küsisin:

„Kas pole kogu see lugu ainult unenägu?“

„Wäitjele Ruthile ma ei teatanud, mis metsas olime näinud, kuid ülejäänud jostasid sellest siiski omamohel, nii et wäike Ruth sellest warsti teada sai. Ta ei tuletanud seda äga ainfa

õnagagi meele. Miks pidin siis minagi nende õndsalkkude tundide röömu tumeštama kurbade õudsete mälestustega?

Nüüd oli ju maailm meie pärast, õnn oli meie awatud, ja kui meie käikkas salutasime läbi aia wõi merirannikul, siis oleks see tõesti olnud häbematus, kui oleksin poole õnagagi meele tuletanud kurba minewikku, mis elus tähendas ainult hirmu ja õudust!

„Ah, Jasper,“ ütles siis harilikult wäike Ruth ja waatas mulle oma taewasniiste simadega otsa, „kas on see kõik ka tõeline? Kuidas wõiksin ma uskuda, et meie siit weel koju pääseme — kahetegi? Oh ütlege, et see on tõsi, ütlege seda alati, ütlege seda korda, sest ma ei julge seda ikka weel uskuda!“

Meie seisime metsaserwal, kuni wõisime näha kogu orgu kõigi ta majade ja haljaste wäljadega.

Waremepool, kus seisid taewani ulatawad kaljud järskude müüridena — läikis igawesti rahutu murt loojenewa päikse kuldsees walguses ja karastaw tuulehiti meelitas paitanult mu tujukawaid meelekohti.

Weel kunagi elus polnud mulle elu ja loodus nii ilusad näinud, ja mu hääl wärises tagasihoidlikult kirest, kui wastasin:

„Kõik on tõsi, mu wäike Ruth, nii tõsi, kui see, et keegi on olemas, kes Teid kaua aastaid kogu oma südamejõuga on armastanud ja sellest osanud waitida, kuna ta polnud küllalt wäärt, et oma pillu Teie poole üles tõsta.“

„Oh, Jasper!“ katkestas Ruth mu jutuga haaras mu kaela ümber kinni. „Kuidas wõite seda ütelda, Jasper? Kas olite siis pime, et ei näinud, mis mu südames leegitses.“

Enam ei saanud ta ütelda, esimene suudlus — mis kindlustas meie õnne — sules ta magusad huuled.

* * *

Kümme päewa hi-jem wõttis meid Ameerika sõjalaew Gatteras ühes ja meie lahkusime igaweseks ajaks sellelt saarelt! —

Weel praegugi ei tea ma, millest seal teiwad need surmawad, mürgised ujud.

Kuid ma ei tunnegi enam selle wastu huwit, sest wäike Ruth on minu oma ja meie elus pole enam et udu ega kurbust.

Meie jaoks tähendab elu ainult röömu ja päiksepaistet!

(Lõpp).

Tähtedewaheline reisibüroo.

Austria kirjaniku Hellmuth Unger'i romaan.

Mr. Tittle istus oma Beaulien's asuma villa suure töötas kirjutuslaua taga, hoidis brüdre-piipu paremas suunurgas ja vaatles oma ihagutabaka sintjat suitsu, mis pea liikumatus õhus lingles — kurrutatud paelana — awatub atna poole ja seal sügawfiniste palmide hõglawehikute wahel hahtus wastu klaaskõwa taewast.

Oli weebuarthommit, ja palawus lasus aia awarate pindade kohal hõglakiwina.

Mr. Tittle, kolmekümnenelja-aastane herra, filmatorikawalt ilusate ja korrapärase näojoonega, ameeriklane sündimise järgi, rikas, iseseisew hellitatud, ei tunnud enesel hea olemat. Jäta jälle haaras ta oma otsaesise järgi, mille taga põksus äge walu.

Ta wastas nahltoolil istus sirgelt ja kangelt, peopesad põlwedel, lahwatult-kollane nägu ja mongooli pilusilmad rinnale juhitud, täis wiisakat tähelepanu — mr. Fuang-tse Sutshon'ist, kelle siidipehmed, maha rippuwad wurrud enese warju peitsid ironilise naeratuse.

„Teie läst ei käi hästi, mr. Tittle?“

„Ei. Rahjaks. Lääsin eile wara woobi, magasin kawa, ei mäleta, et halvasti oleksin maganud, ja omelt tunnen enese olemat rusutud meeleolus, nagu oleksin terwe öö läbi prakstinud.“

„Soowin Teile peatset paranemist. Bala-wus on wiist süüdi, et nii wäsinud olete.“

„Wõimalik. Kuid asja juure, mr. Fuang-tse. Teie peate weel nii lahke olema ja mulle tunnistuse andma, et mu Hiina keele õppimine häid tagajärgi on annud.“

Hiinlane lummarbas painduwalt.

„Wõin tõendada, et Teie mu emakeelt õskate kui kõrgematesse kshibesse kuuluw hiinlane, et palju palju paremini kui ükski Hongkongi kshikooli õpetaja, et Teie tunnete wähemalt wiiskämmend tubat kirjamärki ja waldate kolmkämmendwiis murret. Jshikult oleks mul weel juure lshaba, et ma pole näinud teist nii anderikast ja usinat õpilast Teie olete tõepoolest keeltesenomeen, mr. Tittle. Teie olete kolmkämmendneli aastat wana ja õskate neliskämmendwiis keelt.“

„Neliskämmendseitse, mr. Fuang-tse.“

„Neliskämmendseitse, peale selle weel: paljud murdeb.“

„Lummarbus sin, sõbralik peanoogutus seal.“

„Ja kui palju keelt on üldse olemas, mr. Fuang-tse?“

„Ümber kolmsada.“

„Nii siis . . . Teie reisite täna õhtul?“

„Ja. Siidan kurrongiga Pariissi, jään weel tüüts ajaks Prantsusmaale, saan siis oma ametiwennaga kokku Middlesbrough'sis ning siidan temaga koos Hiinamaale tagasi.“

„Soowin Teile kõite head, mr. Fuang-tse.“

„Luban endale sedajama Teile soowida, mr. Tittle.“

„Ja sin on tshett Credit Lyonnais peale.“

„Tänan.“

Mr. James Tittle kirjutas juure maksukäsu, tahtis märga kirja kutwatada, kuid peatas ätli ja vaatles suure lumitussega kutwatus paberi-alust. Seal oli ta leidnud wõõra lääetria peegel-äratõmbe. Ta huwi ärkas.

„Weelkord palju tänu, mr. Fuang-tse, kõik muu annob Teile mu sekretäär.“

Kui Hiina koolmeister, kelle juures James terwent pool aastat oma huwits Hiina keelt õl õppinud, lahkunud õl, jõi mr. Tittle lonsu jählimoonabi (nagu peaks ta end karastama hõglaleu puhul), wõttis siis kutwatuspaberialuse ja hoidis selle wastu seinapeeglil.

Ta tegi kindlaks, et lääetiri õl tema omale wäga sarnane, kuid et tema neid sõnu omelt mitte polnud kirjutanud.

Lohakus, millega keegi wõõras sin tema lana taga õl tõotanud, tegi jälgimise peaeegu huwitusetus, sest ükski kurtigija, niti õl mr. Tittle warem arwanud, et tõotanud omelt niti hooltult, kui ta end just alles et tahtnud anda.

Kes julges aga tema kirjutuslaua taga kirju kirjutada! Suure waewaga sat ta aru järgmistest sõnadest:

Smith York
neljas abielu wõimaldada
pühkust
Meduusa-kiwid

Mr. Tittle pühkis suurenduslaasi abil weel uski sõnu wäija lugeda. Wsjata.

Mr. Fuang-tse läks wahapeal Tittle'i erasekretääri mr. Taylor'i juure, kes talle õlla kirjutada andis suure Hiina kirjaga täidetud pergamentrulli. Lunnistuse.

„Sin on itkagi weel wead sees, mr. Taylor. Sin ja seal, seal,“ lausus mr. Fuang-tse.

Mr. Taylor läks wahajeks ja wastas Shotti keeli, millest mr. Fuang-tse õnneks aru ei saanud.

„Kurad võtku Teie lort, Teie wana, Hiina hindifuli!“ (Ja Inglise keeli edasi):

„See on iseenesest juba küllalt kahjuksväärt, et pean kõik oma isanda nõrkused kaasa tegema, aga see kokku, Hiina kriiteldamine on mõistatuslikum, kui kõik mis iganes olen õppinud.“

„Waewalt mõistatuslikum kui Teie isand, ausiatud herra Taylor. Kas wõlts mulle öelda, milleks herra Tittle öiett Hiina keelt õpib?“

„Seda küll. See on ta sport. Homme alustame Basfi keelega. Järgmine õpetaja Biibast on oma tulekust juba teatanud.“

„Sport? Niisugune tarbetu jõurastamine? Mr. Juang-tse unustas paariks filmapilguks oma mokant naeratuse.“

„Kui ollakse nii rikas kui mr. Tittle ja ei teata, kuidas aega witta, siis õpitakse nimelt Hiina keelt. Meil on siin pöörajelt igaw. Nagu ehk teate on, mr. Tittle kui ühe miljonääril ainus poeg pärinud Rio de Janeiro hülgapäranduse. Oma wabrikuid ja ärisid ta aga ise juhitada ei oska. Oma waranduse protsentidest tarwitab ta kõigest weerandi, kuigi elame wärstina, kuigi meil on igalpool ilmas lofsid, willad ja mõtsad, kuigi reisime kõige suurema toredusega khest kuulsast suwituskohast ja kuurordist teise ning pillame hüglasummasid igasugu humiikete eest. Mr. Tittle, kel on wäga nupukas pea, teotseb nimelt suure humiga kriminalisiti alal. Ta on uimõrra hellitatud, et ta waewalt weel huwi leiab ja seeparast kõmu ja sensatsioonid peab otsima. Oma erialal on ta, kuna ta kogu kriminalistliku ilma kirjandust tunneb, seewõrra kodus, et ta iga detektiiwi lommil wõitks pauna. Wisakas rööwmõrksulatõd, soliidne pangawargus et huwita teda enam pörmugi. Tal on fantaasiat ja wõitks tarb. korral olla eeskujulik meister kurtitud alal, kui arwesse wõtta ta osawust ja ja teadmist. Kuid tal pündub midagi.“

„See oleks?“

„Lung kurja poole. Kuid wälksed asjad moodustawadki inimese, ütleb Gvethje.“

„Kui ta oma rahast lahti ei oska saada, miks ei heida ta siis abielu?“

„Oh, mr. Juang-tse. Oleme olnud juba kolm korda abielus ja kolm korda lahitud. Oleme eefinud kolm korda naise walikuis. See on õnnetus. Gümese abielu kestes, õppis mr. Tittle teiste, teise abielu jookjal üksteist, kolmanda ajal nelteist teelt. Ja mina ühes teiega. Üsikute epoolide kestuses ja iga ükiku naise iludest moodustage omale ise oma arwamuse.“

Mr. Tittle'i hellikamine katkestas jut.

„Mr. Tittle?“

„Kas tunnete seda käelirja, mr. Taylor?“ Sekretäär wõttis kirjutusaluse kätte.

„Ei.“

„Kas teate, on keegi peale teenrite siin toas wilmainud?“

„Siin — ei!“

„Ei.“

„Kas tunnete kedagi herra Smithi New-Yorgis?“

„Ei tea just.“

„Kellele tuleks mõimalbada neljas abielu?“

Mr. Taylor naeratas.

„Teile enesele, mr. Tittle.“

„Ah, kirti läib siis m'nn kohta. See on naljats. Kas teate, mis on „Meduusa-liwid?““

„Rahjuts mitte.“

„Läänan. Küfuge ka teenrite käest. Tuleb kindlaks teha, kas kirjutus-alus oli puhas, kuna ta oli uuenatud, ja kes oli uuenbaja?“

„Kutsun Jean'i.“

Mr. Taylor helistas, ja kobe ilmus ustaw, heasüdamlik teener Jean, kes ligi aasta oli mr. Tittle'i teenistuses.

„Kunas wahetaste wiimast korda kulwatus-paberi, Jean?“

„Eile, mr. Taylor.“

„Kas oli paber warem puhas?“

„Ma ei tea. Lõitafin lehed ise rullil küljest.“

„Kas teate, on siin keegi kirju kirjutatud.“

„Ei keegi — peale mr. Tittle'i enese.“

„Hüwa.“

Jean lahkus. Sekretäär jäi weel kohale.

Küllap wist peremehel oli wäga igaw, et ta juba oma majas hakkas leidma kriminaal juhtumust. Oli ülm aeg, et ta algust teeks jällegi uue keele õppimisega.

Mr. Tittle ei pannud seda „juhtumust“ enam tähele, waid nõudis posti ja ajalehti. Lehti tellis ta ainult terweni 115 kõtgis ilma-keeltes. Posti oli mr. Taylor juba läbi töötanud ja korraldanud.

Minult kõige tähtsamad kirjad jõudsid mr. Tittle'i pale ette. Ajalehed olid korraldatud keelte järgi ja lehasid nahktaustades.

James wõttis ühe wälja ja hakkas seda waatama, igawust tundes nagu keegi, kes juba ette teab, et ta sealt midagi humitawat ei leia.

See oli ka tõesti rumal. Kaue kuu eest oli ta end jälle ühest naisest lahutada lastnud, kes just niisama rumal ja lihsameelne oli olnud kui ilus. Sellest ajast saadil elati Nizzas, ei wõetud seltskonnaelust osa ja trüti igawust, ja süda põrkas kogu aeg: midagi üle elada, midagi suurt näha!

Kuid mida?

Mr. Tittle'i ainufarnases kriminaalbiblio- teegis oli ka kõigi Pot'i tegude ülemaatlik kol- luvõte.

Mr. Tittle'i käsul ja kogutud andmete põh- jal oli need teod üles kirjutatud Gabriele d'An- nunzio. Siis oli loogu teos ühes esemplaaris Geldern-paberile trükitud ja karmoosin värvi- sesse ahwinahla tõidetud.

Gelpaberi joonistuse oli valmistanud Emil Birhan, professor Ghmke oli selle lufkustõite Wana-Schwabach'i kirjaga valmis trükitud ja Fikentscher täpsiti köitnud. Ahw (selle naha jaoks) oli selleks oistarbeks Sumatra saarel elusalt kinni püütud, d'Annunzio oli selle teose oma allkirjaga warustanud, ja Pot oleks ta — pea- aegu — omakäelselt ära warustanud.

Sellest on näha, see raamat oli suurepärvane.

* * *

Stockholmi lehe Aftonbladeti ebasised tea- ted:

Drottninggatanil asuwa hotell Kronprinsent hulljulgest rööwteost kuuleme täendawalt järg- mist. Toimewanija on kindlasti juba nimeta- tud Pot. Rõik kirjeldused kattuwad tema is- tuga. Pot elas kolm päewa enne wargust ho- tell Kronprinsenis. Senni on selgumata, kuidas ta teada sai radshja sealwiibimisest ja ka „Lõuna- tähe“ hotupaiga. Stockholmi huwitatud ringi- des pole ammugi enam saladus, miks radshja Rootsi tuli. Ta olla Borneol juhuslikult tut- wunenud sellegi Rootsi majori naisega, kes talle nähtawasti wäga on meeldinud. Ühtlaskjades ei tahtnud major, kelle juures meie W. G.-kaas- tödline läis — kõneleda, nii et meie selle huwi- tawa armuloo kohta midagi lähemat ei oska teatada. Kuid igast uudisest anname meie oma lugejatele lohe teada.

Maгу melle ebasit teatawaks on saanud, oli Tema Rõrgus radshja, kes muu seas wäga osawa warjunime all: Alois Hupferl Möbbling'ist, Wient lähedal — hotellis terweni 10 tuba oli hääriinud, milles ta oma teenri seltsis elas — suurte kulude tõttu, mis tal laiaest elust tekkisid — sunnitud olnud „Lõunatahte“ kellelegi suur ju- wellirile müügis pakkuma. Suure hinna pärast, mida radshja nõudis, ei jõbinud kaup. Nähta- wasti on Pot sellest müügitawatsusest kuldagi halju ninasse saanud. (Sellest selgub, et meie inimesed küllalt ettewaatlikud ei oska olla.)

Telegramm Borneost (traadita):

Maatant radshja wiibib Borneol. Tema kõr- guse reiskawatsusest pole esialgu midagi teada.

* * *

Mr. Tittle'il oli hea tuju. Kogu see Stok- holmi pettus oli — wähemalt kuidas ta lehed edasi olib annud — nii wõrra rumalalt lawas- tatud, et seda ükstei asjatundja ei wõinud uskuda. Wõib olla, tahtis aga poliitset, kes need artiklid oli inspireerinud, publikumi ekiteele juhtida.

Maatant õige radshja (üks ilma targemaist ja kallimeelsemaist wärskidest) polnud kunagi Euroopasse saanud. See oli raadioõnumi põh- jal kindel.

Mr. Tittle wõis oma raamatukogus peagi weenduda, et luuleküllast kalliskimi „Lõuna tähe“ ükstei eurooplane näha pole saanud.

Säärased ehteasju ei näita ükstei radshja odawatele pilkudele. Kindel oli ainult see, et kalliskimi hoitakse alal wärskt waranduste hul- gas ja et Stockholmis oli näha olnud teine kivi, mille karaanide-hull wastas „Lõunatahe“ omale.

Wähepeal oli see kõmulugu sattunud loogu ilma ajakirjandusesse. Igalpool esitati arwa- mist ja oletust.

Mr. Tittle tundis Pot'i töötist ülihästi.

See suurtelem, kes tere pärast ja armastuse tõttu oma ala wastu millegi eest tagast ei kõhku- nud, oli liig kawal, et oma head nime kuldagi kaalule panna.

Nii suurt teemantit aga, kui ta selle oleks warustanud Maatant radshhalt, poleks ta tialgi suutnud müügile toimetada.

Pot, kui praktiliste kaibuwustega isik poleks tialgi oma jõudu ja kunsti raisanud tarbetute ettewõtete peale.

Siin oli weel oma saladus.

* * *

Kuna Maatant waleradshja, alias Alois Hupferl, oli telem. Siis oli ka õige järeldus, et ta külläes töötas Pot'iga.

Kelm, kes sellega hakkama sai, et ta end Alois Hupferl'i nime all lasti pidada Maatant radshhats, pidi olema täismees wõit kuradiga ühenduses seisma.

Ja Rootsi parema hotelli direktor on ka inimesest näinud.

Seepärast oli täitsa kõrwalise tähtsusega, mis Pot selle teemandiwargusega õige kätte tahtis saada. Ükstei telem ei raiu teise warbaid maha, nii ütleb ju wana tuninud wanafõna.

Mida enam mr. Tittle selle warguse üle järgi mõtles, seda keerulisem näis talle see ast olewat.

Kuidas Möbblingist, Wient lähedal, pärit- olew Alois Hupferl sai üldse säärase teemandi omanikuks? Kuidas oli see wõimalik, et teba radshhats halati pidama?

Ja oli see kiwi üldse eht? Selle küsimuse peale vastas juweliir, kes järgmisel päeval lehtedes oma jaatawa arwamise awaldas. Juweliir oli arusaadawalt sellest huwitatud, et oma asjatundja-tuuljust mitte kaotada.

Kiwi, mis talle Maatant radsha, alias Moisi Hupferl, poolt oli esitatud — oli kakskümmend li tundi ta juures seisnud. Kiwi kaalus 363 karaati ja oli täiesti eht.

Seega polnud mingi kahtlus võimalik.

* * *

Lõunatähe-lugu läks iga päewaga kummaliskemaks.

Borneo õige radsha warawalitseja teatas „Times'ile,“ et kiwi tundigi oma hoiukohast eemal pole olnud; seega ei võivat tal midagi ühist olla „põhja Lõunatähaga.“

Päeval, mil oli ilmunud juweliiri teade Stockholm lehtedes, jäi juweliir tähtsaate. Selles leibus „Lõunatäht,“ mis oli määratud ühte kirja, nagu maflaworsti-jupp paberisse.

Kirjas teatati, et see kiwi sellele föbralikule herrale lingitakse, kes oma autoriteedi kaalule oli pannud ja kiwi õigeks tunnistanud. Allkiri: Pot.

Juweliir asetask imekiwi waateaknale, ja Ringstradgarden mustas ja kisas õhtuni inimestest. Õhtul wiis juweliir kiwi isiklikult oma teraslaekasse, mis asus Skandinawista Kredittaholaget'i ruumides, Storkyrkobinken №7.

Teisel hommikul, kui politsei kiwi aresti alla tahtis panna, oli ta äkki kadunud, ilma et waras almukski jälge teraskambri oleks jätnud.

Järgmisel päeval kandis lahke post ta uuesti tähtsaatena juweliiri maija.

Kaasolew kiri lausis:

„Ettemaatust! Mu armas!“

... Allkiri jälle: „Pot.“

See oli tipp! Seda polnud warem juhtunud. Olesk wõidud naerda, kui hirm mitte nii suur poleks olnud.

Nagu koertekari tuhniksid politseinikud Pot'i, kes neid logu aeg ninapidi wedas.

Mr. Little waatles logu asja rahulikult ja tõsiselt. Ta aimas, et teadmil on suuremad soowid, kui ainult politsei narritamine.

Seda Pot'i ei huwitanud nähtawasti kiwi (sest ta wõis seda ju iga filmapill uuesti warastada nagu oli näidanud), talle oli tähtis kiwi ehtjuse tunnistamine.

See oligi märk, millest järeldust wõis teha.

Mr. Little andis sekretärile käsu, et ta kõik teated alles hoiaks, mis iganes kalliskiwide kohta käiwad.

Tal oli kindel kahtlus. Ja ta tahtis tõenusti otsida.

Enesestki mõista, ei leitud Pot'i.

See oli kriminaalpolitseile suureks blamaasiks, sest kõik oli tahtunud, et teda finni püüda.

Olid olemas täipealsed andmed, päewapildid, ja omegi ei leitud teda.

Jäi ainult wäike lohutuse: waleradsha oli läes!

See mees oli isegi nii jultunud olnud ja kriminaalpolitseis sisse- ja wäljakäinud, usumatul kombel lamenteerinud ning lohtuwõime appi palunud, et kahjutasu saada. Kes oleks aga pidanud selle kahjutasu maksma?

Stockholmi lohtuarstid kõnelesid fenomeenist. Oma töu ja wälimuse järgi oli waleradsha nimelt eht, teda wõis maewalt eraldada ehkfast borneolaseft. Hotell Kronprinsent direktori au oli sellega ka päästetud. Imelik oli ainult see, et borneolane rääkis kõige eeskujulikumat Wiieni murret, ja see mõjus naljakalt.

Kas oli mees tõesti uii andekas, et ta wõltsimata otkas kõnelda Austria Salka keelt?

Wakirjanduse kõneles pikalt ja kõmuliselt sellest omaduseft; muu seas usutati ka miljonäär Tirtle'ile, kes igatugu keelt hästi rääkis.

Moisi Hupferl oli isemeelik herra; ta jäi kindlaks selle juure, et ta on Maatani maharadsha ja tahab oma pseudonüümi all edasi elada; mingisugune wõim ei suutnud ta otsust kõigutada.

Peaegu oleks ta juba wabastatud, sest kuritegu ei saadud selgeks teha (on ju nii mõni waimuhaige end kuningaks ja keisriks pidanud!), kui tal mitte nagu igal kuritegjal poleks olnud oma nõrk külge.

Ta geograafilised teadmised olid nimelt niimõrra puudulised, et Borneot pidas üheft Sitsiilia mäeks, ja fronterimisel ühe kaasi-jamaalasega selgus, et ta ainult otkas Wiieni keelt.

Wastolu, uus saladus! Moisi jäi uurimiswängistusse. Temaga ei osatud midagi peale hakata. Kahelandal päewal, kui waht talle hommikuroa kongi wiis, oli Moisi Hupferl täiesti muutunud.

Wang istus tujase näoga ja waitfeli oma kohal, nagu keegi, kes oma mõistuse on kaotanud.

Ta ärkas kui tarretuseft, kui waht weibi puudutas. Siis lahmas ta kättega aplalt supikausti.

Rapport. Telefon. Kohtuarst. Auto. Uurimine.

Moisi Hupferl wiibi riislikku hullumatja! Weiberdamisest polnud juttugi. See waene, haige inimene oli äkki wajunud looma tasepinnale. Professor Sigurjonson, kohtuarst,

kirjutas terve teose „Waimust ja roimast,“ milles tähtsat o'a etendas Gupferli lugu, tegi julged järelbused inimsoo tulewiku suhtes üldiselt waleradschaft eriti ja bombardeeris luigeid tehniliste sõnade rahega Gupferli waimupimebus oli päewaküsimuseks. Raamatut tahtis riik oma kirjastada mõtta.

Arst teotjes parajasti oma raamatu wiimase korrektoori alal, kui Gupferliga uus fenomen juhtus.

Ragu ta üle õõ hulluks oli läinud, nii oli ta äkki jälle tark. Wärske elurõõmus jaawalane, seisits ta kohukommis on ja oma ahastama arsti ees n ng nõudis, et ta wiibimata koju saadetagu.

Mis see oli?

„Ihm ei seisnud ometi pea peal?“

Uuesti muutunud mehel polnud vähematti aimu sellest, mis juhtunud oli; ta kuulas kõike, nagu kuulataks muinasjutte. Ta nimetas oma emakeeles nime ja kodumaa, seletas, et ta sealt ära olla weetud ja kuna ta neid seletusi suutis tõendada, saadetigi ta salakaitse all Borneosse tagasi.

„Ihm oli jälle ühe mõistatuse võrra rikkam.“

* * *

Mr. Little, kes ka nendest sündmustest kuulda sai, ei naernud enam. Selle juure komöödia peategelane näis äkki kohutawat masi kandwat, mis õudusvärinad nahale ajas.

Ka mr. Little'i aju polnud veel küllalt koolitatud, et aru saada säärase fenomenide feesmisest kokkuluulusest, kuid ta tundis, et ta oma kombinatsioonidega mõistatuse lahendusele lähemale tungis, mille taga pidi peituma ainult üksainus, luulmatu tõuseõud.

Ja peaaegu oli mõimata uskuda, et see on inimene.

* * *

Kellegi targa sõnad on tähelepanewad:

„Raha äkki ei tee inimest õnnelikuks. Inimene peab ka õnnest aru saama.“ Usun, see on veel küsimus.

Soliidse rikkuse vastu, mis melle aastaks ütleme 100 000 dollarit sisestulekut annab, pole wist kellegi midagi ütelda. Ka mul enesel mitte. Waelus aga ja kõige suurem rikkus on alati õnnetusüks, kui keegi neis süüdi ei ole.

Mr. Little oli Rio's sündinud brasiillase ja Sakia-Ameerika soost ema pojana.

Peale terve rea meie ajale wastawate iseloomu-omaduste isalt oli ta emalt pärinud elurõõmu ja fantaasia; pärast wanemate warajast surma oli ta nii juure waranduse omanikuks

tõusnud, et seda isegi kõige suurem pillaja poleks suutnud ära raisata.

Kuna Ameerikas dollaritega arwestatse, ja wiimasel ajal madalwaluuta-mail haiglasteks kombeks on saanud, et iga dollarisumma ümber arwatakse oma wiletsaks rahaks, hoidun ma täipealsetest andmetest, et mitte põhjust anda: Austraalia närwiriketele ja Sakjamaal jüdamerabandustele.

Lühidalt: Mr. Little, kelle eesnimi oli James, oli 19 aastaga määratu waranduse omanik, mis alaliselt kaswis; 23 aastaga oli ta kogu ilma läbi rännanud, tundis mängu mõnu, pattu ja naist.

Kuna ta oli wõrdlemisi ilus ja humitaw isik (rohke teadmishulgaga), ütlasti oma rikkuse pärast ostitaw, olid naised ta vastu väga armsad.

Suhtumuste küllusest, mis kõik huwi uue vastu kaotas, põgenes ta abiellu, lasti end lahutada, kosis uuesti ja teistkordse lahutuse järgi abiellus kolmanda naisega.

Iga head asja on kolm, ütleb Sakja wana-sõna. Sellest oleks pidanud jatkuma igale sureltule.

Kolm naist, kolm temperamanti, kolm pettumust.

James Little teadis, et temagi sellest wana-sõnast peab aru saama.

Kolm naist olid teda armastanud, ja temast lõpuks lahkunud (muudugi, ainelise kindlusega), kolm korda oli James arwanud, et ta armastab, ja kolm korda oli ta iseenasti petnud.

Et mees, kes 34 aastaga tõelikult enam läbi oli elanud ja maitõnud kui ükski lunletaja oma fantaasia abil, wastikust elu vastu tundis, on enam kui arusaadaw.

Milleks töötada?

Äst läks ju töö läbi ala halwemaks, sest iga töö tõi raha juure. Nii oli hellitatud mees juba kõige isekarikumate wirtsideni jõudnud.

Ta terve wert ja mõis olla ta tunneilma alawäärtuslikus hoidsid teda nende fantaasia-efiteede eest, mis saadawad noormehi hulatusse.

Nii elas mr. Little üffildaselt, ilma sõbra ja armsamata, wahelduwalt ilma kõige ilusamates kohtades, tundis igawust, õppis keelt, luges ja luges, ja kandis südames waitist leeki millegi juure järele, mis ta elu oleks muutnud elamiswäärseks.

Kuna ta ise „suur“ ei tohtinud olla, armastas ta kõiki, kes olid üleolewad ja tugewad — kahetõrdsest, kui nad astusid üle inimlikkude seaduste raamide.

* * *

Mr. Tittle pidi peagi teada saama, et tal seeford tegemist polnud väikeste ülesandega. Tema vaatepunkti jälgade ees laius fogu maa, ja kuna kõrvale jäi kõik efektaw ja tumeštar, selgusid talle warsti hiiglasuure wõrgu niidid.

Pot oli pärast oma wiimast ja paremat, suuremat lõõki umbes neli aastat tagasi (kus ta Ostende mängupõrgu tühjaks rööwis) oisekui maaleralt kadunud.

Et ta nüüd jälle päewawalgele tuli, tõendas, et ta uue kawatsuse kallal oli töötanud; igatahes pidi asti oma suuruse poolest ettewalmistustaja kestmusele wastama.

„Sõunatahe“ lugu oli fogu ilma huwi ford jälle kallistimisele koondanud, eriti aga suurewäärtuslikele kiwidele. Hiiglasuurte kapitaalide arw oli wiimasel ajal tuntawalt tõusnud, ja enesestki mõista, ta tarwidus miimekaraatiliste teemandite järgi.

Kuid säärased eksemplaare oli ilmas väga wähke.

„Rogue“ tõi oma uuemas numbris ülewaatliku ja hea artikli teemandite üle, ja paljude ilustuste hulgast äratas üks mr. Tittle'is erilist uudishimu.

See oli ühe Ameerika petroolumifuninga naise kroon, New-Yorgis valmistatud! Kroon koosnes 150 kiwist, 100 smaragdist ja 50 teemandist, mis olid finnitatud plaatnasse. Teemandid olid umbes tuwimuna-taolised ja näisid väga sarnased üksteisele. Iga kiwi kaal oli 20 karaati. Hind mõistmatu.

See seisis kõik artiklis. New-Yorgis juwelirfirma nime tundis mr. Tittle ülhästi. See oli esmajärgu ettevõtte.

Kuid ühest ei saanud ta aru. 50 teemanti igaüks 50 karaati, ükstei ei rassem ega keragem, nii üks kui teine-kolmas?

Kus pillas loodus nii, et ta hulgawiisi tõi ühewäärtuslikke ehteid?

Mr. Tittle reisis kohe Ameerika ja läks seal juweliiri juure.

Jah, see olla ime. 50 kiwi, kõik sarnased üksteisele.

„Ehtsad?“

„Garanteerin. Iga ühe olen läbi uuriuud mikrokoobiga.“

„Kust saadud?“

„Telija poolt toodud.“

Mr. Tittle pööris miljonääri poole ja sai kirjaliku wastuse.

Kiwid olla Brasiilias leitud. Nad olla talle müüdnud alitke. Müüja isik polla tähtis.

Mr. Tittle sõitis Nizzasse tagasi. Dotas. Ja imelik.

Kas oli ilmas teemandi hullustus lahti pääsnud? Igaft ilmojaoft tulid teated wäärtuslikkude leidude üle.

Mr. Tittle nägi ise ühes Nizza äris 100 karaatilise safiiri. Omanik ei nimetanud bis-treedilt endise omaniku nime.

Ta ütles ainult, jee olla olnud feeqi daam, kes fogu oma mara Montes maaha mänginud ja nüüd sellest wäärtasjast pidi lahluma. Keegi daam?

Ei jälgegi.

Mr. Tittle lasti oma töötuppa hiiglasuure ilmakaardi üles seada ja tähendas üles kõik kohad, kus leiti hiigla teemante. Stockholm, New-York, Nizza. Kuid selle kolmega ei lepitud. Mõigi ilma pealinnade kohal näis sadawat teemandiwihma. Mr. Tittle sai teateid Berliinist, Pariisist, Londonist, Amsterdamiist, Moskwaist, Tallinnast, Kalkuttast, Sidney'st, Rio'st, Pekingist, Yokohama'st jne. Krüsoiit, berüll, korund, spinell, teemant — iga liiki kalliskiwid näisid läbi aastatubandete kaswanud olemat. Kes oli see mees, kes nad nüüd, just nüüd nagu nõdawiisa abil leidis? See polnud mitte üks mees, kindlasti mitte üks, wõimata, wõib olla, teotes siin ühe juhtimisel terve falkfond?

Illa ilusamad, suuremad kiwid tulid turule. Nishn-Mowgorodi laati oli nendega üle ujutatud. Ja kes ostis kahe- ja kolmekaradilisi? See oli ju ainult tolm!

Kalliskiwide-turg lõi kõlkuma. Alnus ja haruldane muutus igapäiseks. Hinnad langesid kohutawa't. Warandused läksid kaotist. Suured firmad hääbusid.

Mr. Tittle töötas palawikulise hooga, et allikat leida, kust need kiwid ilma toimetati.

Kuid, kas oli see juhus, wõi oli siin üli-loomulik jõud ametis? Tseiloni, Brasiilia ja Ida-India kalliskiwide sorteerimis- ja lihwi-mistojad olid kõik töös uute leidude korraldamise alal.

Fogu loo tiku moodustas lõpuls „Päikesekiwi“ leidmine Kaplinnas. See kiwi, mis näis sijaldawat imeomadust, kaalus terweni 5684 karaati ja müüdi kohe Mehitosse ära. Kaheljas ilmaime.

Ja siis näis, nagu oleks kõik kadunud. Teemanditurg oli jälle waitne. Maapüues waltises wist jälle põud.

Kiwides seisis nüüd määratud rikkused. Summa ulatas isegi Ingliise naeltes miljardebisse. Kes teab, kiwid olid ehk selle peale waatamata waled?

Minult Mehito riik ostas „Päikesekiwi“ kapitaali pealt protsente wõtta. Maailma suurim kiwiime pandi wälja uhkes hoones Pueblas,

ja sajabtuhanbed rändasid sinna, et teba näha. Sest kiwi pidi haigusi ravitsema ja poolsur-
nuid uuele elule äratama (täitsa surnute puhul
seba ei loobetud!)

Nagu palamikuhoog oli teemandihullustus
üle ilma pühkinud.

* * *

Mr. Tittle tellis auto kohale.

Ta tahtis enese wälja kiskuda melankool-
sest tujust ja jälle wiibida inimeste keskel.

Tal oli kord jälle rumal mõte olnud, et
kalliskiwide taga wõiks peituda mõni kuritegu.

Aga kas oli see roim, kui kord rumalad
jälle üsata said?

Ta kombinatsioonid toetustid oletustele. Kuna
Stokholmi „Böunatahe“ loos süüdistati Pot'i,
oli mr. Tittle selle mõtte peale tulnud. Ja
kuna ta seda kelmi pida geeniuufes, armas ta,
et see mees sääraste asjaga hakkama wõiks saada.

See tegu wäärts meest.

Olid kiwid ehtsad, siis polnud sin kelmu-
sest juttu. Ja ehtsad nad olid, seda tõendastid
ju kõik asjatundjad. Aga ehk effisid asjatund-
jadki? Kas olid ehk nende uurimismetoodid
mananenud? Kes wõis seda kindlaks teha?
Mingu kus kurat, mis see teada humitas, mis
keegi Pot teab ja toimetab? Waadaku politsei,
et ta temaga hakkama saab.

* * *

Mr. Tittle sõitis järgmisel õhtul Nizza'sse
ja sõi õhtuõöki „Terminus“es. Üksinda waiife
lauakese taga.

„Ah mr. Tittle!“

„Mu herra?“

„Suurepärane, et Teid näen. Kuidas käsi
käib? Üleeile läks Teil wist imehästi?“

„Üleeile?“

„Jah, õhtul — Christine'ga.“

„Christine? Mu herra, Teie peate mind
nähtawasti kellekski teiseks?“

„Palun, armas sõber, Teie olete ometi
mr. Tittle?“

„Igatahes! Ja Teie nimi?“

„Professor Sapin.“

„Sapin? Ma pole Teid igatahes veel ku-
nagi näinud.“

„Aga armastam, austatud sõber. Kui asja-
lugu oleks olnud ümber pööratud, siis saaksin
ma Teie naljast aru. Aga nii?“

„Milline asjalugu? Millisest naljast?“

„Kui Teie minul raha oleksite laenanud...“
Mr. Tittle tõusis püsti.

„Mul pole kunagi kombeks raha laenata.“

„Aga muidugi, aga ei... Olen ju Teie
kæest laenanud.“

„Teie minu kæest? Rahjatsen wäga, see on
effitus.“

„Wabandage, mu herra. Palun mu sõnu
nüüd tõsisemalt wõtta.“

„Ma ei saa aru, mu herra.“

„Teie istustite üleeile õhtul meie ühise sõb-
ranna Christine Bejot' seltsis baris.“

„Kus?“

„Monte Carlo's. Olin mängus järjekind-
lalt kaotanud, wäga palju loguni. Tulin
Teie juure, mind esitati Teile. Teie olite nii
lahke ja kutsusite mu kaasa, andsite mu forral-
dusse kakskümmendtuhat franki.“

„Ma ei tahtle selle juures, herra professor,
et Teil ehk mängus õnne ei olnud, ta mitte
selles, et Teid keegi sõber wältefe summaga
awitas. Kuid rõhutan uuesti, et mina pole ol-
nud see mr. Tittle. Olin üleeile õhjel oma
majas Beaulten's, hettsin wäga magama ning
pole ühtegi külalist wästu wõtnud.“

Professor Sapin silmitses mr. Tittle'it te-
rawalt.

„Ja mu allkiri. Teie pistsite ta mu juures-
olekul oma rahataksu.“

Mr. Tittle läks ägedaks ja tõmbas wälja.

„Siin, palun, kus on Teie allkiri?“

Kuid mr. Tittle tegi äkki häämanud
näo, sest tõepoolest leibus rahataksus professor
Sapin allkiri: selle üle, et ta temalt wästu on
wõtnud kakskümmendtuhat franki.

„See... see... sellest ei saa ma aru,
herra professor!“

„Siin on raha, mr. Tittle. Andke lahkest
mu allkiri tagasi! — Nii! Tänan. Soowitan
aga arsti poole pöörduda, sest usun täitsa, et
Teie minuga nalja ei tahtnud helta.“

„Muidugi mitte.“

Mr. Tittle oli jälle äksi. Professor oli kii-
restki lahtunud.

Üleeile? Tema? Baris? 20 000 franki?

See oli wõimata, täitsa wõimata. Säära-
leid elamust ei unustata.

Professor oli kellegi daami nime nimeta-
nud: Christine Bejot.

Tähendab, ta wiibis selle daami seltsis.
Wõib olla, oli see effitus. Küllap leiab selle
daami mängusaalis.

(Järgneb).

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 8 (50)

on järgmine: 142857

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: Alkok, H. Armann, Leonid Grigorjew, B. Haab, A. Jaska, Lolo Juuse, A. Kitwel, Elfriede Krönfeld, A. Himmelmreich, Jaanus Koik, Joh. Kodu, A. Looa, Senta Lepmann, R. Leipzig, W. Loomann, Ella Luige, P. Madison, R. Miedeberg, Ferdinand Malkow, Alma Nöormann, E. Neuhoi, L. Onton, Friedrich Pakmann, Roland Papp, W. Raud, R. Roosiline, Edm. Reckaro, Arnold Sugala, A. Stern, Jakob Ting, Emilie Tilberg, Selma Weebermann, K. EHKmann, Aleksander Katmann, Amanda Neumanskraft, Walfried Neumanskraft.

Tartust: Aksel Alberg, Victor Arak, A. Bergmann, Johannes Ertau, Elmar Herbst, Paul Jänes, Victor Jauram, O. Kiwi, Linda Kuuse, Robert Keres, N. Keres, August Kuusk, Arthur Kuke-melk, A. Kuusk, A. Lall, Eduard Laane, Oskar Meresma, Alide Mangelson, Aleksander Must, A. Martinson, Johanna Oraw, Salme Oraw, Emma Oraw, A. Pisuke, N. Praker, August Petjer, E. Paabo, Arthur Paabo, Eduard Pedajas, Oskar Reimann, Jaan Siilak, Walter Saar, Lydia Tuli, E. Wirro, Hedwig Puijat, Joh. Jürgenson.

Pärnust: Irene Jaanson, A. Kase, Joh. Kängur, Kally Lüdigi, Jaan Põldsam, Linda Pokk, Joh. Lepp, Liisi Tomberg, Harald Tugetam, Aug. Kotkas.

Wõrust: A. Masing, Mats Uha. **Haapsalust:** E. Kimberg. **Walgast:** J. Lõhmus, Ludmilla Purga, From Reiljan. **Narwast:** W. Leinfeld, J. Mangelson. **Wiljandist:** A. Mängel, Aleksander Pütsepp, A. Reimann. **Pilistwerest:** A. Kulu. **Paidest:** O. Allikorow. **Loodist:** August Allik. **Laupalt:** A. Haas, Linda Wasbinder. **Rakwerest:** Paul Hansar, Lydia Jakobson. **Märjamaalt:** Karl Kuusik. **Hallistest:** A. Kuusik, K. Tünder, E. Kihno, J. Kaljapulk, E. Waba, J. Lainas, Jaan Teimann. **Koselt:** G. Lindwest. **Abjast:** Milly Lüdigi. **Pärnu-Jakobist:** M. Lewand. **Baltiskist:** Endel Liiwe. **Mõisakülast:** Mihkel Palu, Andres Toht, Johannes Glück. **Nõmmelt:** K. Müller, Joh. Uik, Richard Bikof, Jaan Naisson, Mihkel Tiido. **Elwast:** Epy Mirka, Leopold Matt. **Woldist:** W. Pung. **Tapalt:** A. Pärt, K. Pärt. **Kaiust:** Elly Ruudi. **Jõgewalt:** Victor Rasin. **Aserist:** T. Weigel. **Side pataljonist:** F. Karjahärm.

Neist wõitsid: 1) A. H. Tammsaare — „Warjundid“ — **Lydia Jakobson**, Rakweres. 2) O. Luts'u — „Andrese Elukäik“ — **Wally Lüdigi** Pärnus. 3) Marta Lepp, — „1905 a. järellained“ — **M. Lewand** Pärnu-Jakobis.

„Romaani“ talitus.

Ainult 400 marka

maksab „Romaan“ alates nr. 12-ga aasta lõpuni otse talitusest tellides. Rutake tellimisega!

„Romäani“ talitus,

Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16.

Ajakiri

„Romaan“ ei wanane.

Ta on tunnustatud uus tüüp Eesti ajakirjade hulgas.

Iga number on põlise väärtusega.

Temas sisaldub alati terweni kolm järgnewat romaani, mis algusest lõpuni köidawad oma põnewusega, ja rikkalik walik sisukaid jutte tuntud kirjanikkudelt.

Seejuures on ta hind wõetaw igaühele:

Aastakäik 1924 (24 nr.nr.)	— 750.—
$\frac{1}{2}$ " (12 nr.nr.)	— 400.—
$\frac{1}{4}$ " (6 nr.nr.)	— 225.—
1 kuu (2 nr.nr.)	— 80.—
Üksiknumber	— 40.—

Tellida võib „Romaani“ ilma iga lisamaksuta igast wahariigi postkontorist.

Raamatukogud,

tellige omale ka sennised aastakäigud:

1922 (18 nr.nr.)	iluköites 700.—
	köitmata 500.—
1923 (24 nr.nr.)	iluköites 900.—
	köitmata 750.—

Talituse address:

Tallinn, Müüriwahe tän. 16 (uks B.
Laenupanga majas).

Telefon 12-53.

Toimetaja telefon 26-46.

Wäljaandja: Kirjastus-osaühisus

„ARENG“.